



Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

**Mateřská škola podporující zdraví a její význam při
formování osobnosti dítěte předškolního věku.**

**Kindergarten Supporting Health and its Significance in the
Preschool Child Personality Formation.**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ivana Klímová

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Libuše Podlahová, Dr.

Olomouc 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu i ostatní zdroje jsem řádně uvedla.

V Pardubicích dne

.....

Ivana Klímová

Poděkování

Za odborné vedení, cenné rady a náměty při zpracování bakalářské práce děkuji
doc. PhDr. Libuši Podlahové, Dr.

Ivana Klímová

Obsah

Úvod	6
1 Dítě předškolního věku	8
1.1 Charakteristika období předškolního věku	8
1.2 Osobnostní pojetí předškolního vzdělávání	9
2 Dítě a mateřská škola	10
2.1 Cíle a úkoly předškolního vzdělávání	10
2.2 Zakotvení předškolního vzdělávání v legislativě ČR.....	11
3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	13
3.1 Úkoly předškolního vzdělávání RVP PV	13
3.2 Metody a formy práce předškolního vzdělávání	14
3.3 Cíle předškolního vzdělávání	15
3.3.1 Rámcové cíle.....	15
3.3.2 Klíčové kompetence	16
3.4 Vzdělávací oblasti	17
3.5 Podmínky předškolního vzdělávání	17
3.5.1 Věcné podmínky	17
3.5.2 Životospráva	18
3.5.3 Psychosociální podmínky	18
3.5.4 Organizace	19
3.5.5 Řízení mateřské školy.....	20
3.5.6 Personální a pedagogické zajištění.	20
3.5.7 Spoluúčast rodičů.....	20
4 Alternativní škola – Mateřská škola podporující.....	22
zdraví.....	22
4.1 Projekt Zdravá škola.....	22
4.2 Filosofie školy podporující zdraví.....	23
4.3 Cíle projektu Zdravá škola	23
5 Kurikulum podpory zdraví.....	25
5.1 Formální a neformální kurikulum podpory zdraví	25
5.1.1 Formální kurikulum	25
5.1.2 Neformální kurikulum	27

5.2 Integrovaní principy programu podpory zdraví	27
5.3 Zásady/podmínky podpory zdraví v MŠ	28
5.3.1 Učitelka podporující zdraví	28
5.3.2 Věkově smíšené třídy.....	29
5.3.3 Rytmičtý řád života a dne	29
5.5.4 Tělesná pohoda a volný pohyb	30
5.5.5 Zdravá výživa	31
5.5.6 Spontánní hra	31
5.5.7 Podnětné věcné prostředí	32
5.5.8 Bezpečné sociální prostředí	32
5.5.9 Participativní a týmové řízení	32
5.5.10 Partnerské vztahy s rodiči	33
5.5.11 Spolupráce mateřské školy se základní školou.....	33
5.5.12 Začlenění mateřské školy do života obce	34
6 Evaluační šetření	35
6.1 Cíl evaluačního šetření	35
6.2 Objekt evaluačního šetření	35
6.3 Metody a techniky evaluačního šetření	37
6.4 Komparace podmínek vzdělávání MŠPZ a klasické MŠ	38
6.5 Diskuse a závěry komparace	47
Závěr.....	50
Anotace	51
Použitá literatura	53
Seznam tabulek	
Přílohy.....	

Úvod

Když se Jan Neruda v 19. století ve svém fejetonu ptal „*Kam s ním*“ netušil, že obdobně se budou ptát i učitelé mateřských škol na konci 20. století. Neměli samozřejmě na mysli slavník, ale směřování předškolního vzdělávání. Kolektiv naší mateřské školy měl štěstí. Na celostátní konferenci předškolního vzdělávání nás zaujala přednáška Miluše Havlínové o novém vzdělávacím programu Státního zdravotního ústavu „Zdravá mateřská škola“. Bylo rozhodnuto. Nastala cesta hledání, vytváření nových podmínek, nelehké práce při vytváření vlastního projektu – školního vzdělávacího programu podporujícího zdraví. Po patnácti letech práce s tímto programem si však klademe otázky, zda pro předškolní děti v mateřské škole podporující zdraví vytváříme ty nejlepší podmínky pro jejich tělesnou, duševní a společenskou pohodu a vedeme je ke zdravému životnímu stylu, správně formujeme a rozvíjíme jejich osobnost. Zda splňujeme podmínky, které stanovuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání na státní úrovni. Na tyto otázky si chci ve své bakalářské práci odpovědět.

V práci vymezuji a charakterizuji dítě předškolního věku, jeho vstup do kolektivu mateřské školy. Stanovuji cíle a úkoly předškolního vzdělávání tak, jak jsou zakotveny v legislativě ČR. Uvádím Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, jeho cíle, metody, formy práce a vzdělávací podmínky. Podrobně se věnuji vzdělávání předškolních dětí podle programu zdravé školy – Kurikula podpory zdraví v mateřské škole. Zaměřuji se na filosofii a cíle programu, formální i neformální kurikulum, dva důležité a vzájemně se doplňující principy a dvanáct zásad/podmínek předškolního vzdělávání.

Cílem práce je hodnocení – evaluace programu Podpory zdraví v mateřské škole v porovnání s Rámcovým vzdělávacím programem předškolního vzdělávání, a to v oblasti kvalitního naplňování vzdělávacích podmínek. Toto hodnocení se opírá o evaluační šetření - komparaci vzdělávacích podmínek mateřské školy podporující zdraví a klasické mateřské školy, která pracuje podle Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. K dosažení tohoto cíle bude použita metoda dotazníkového šetření ve dvou vybraných mateřských školách.

Uvědomuji si, že tak malý počet respondentů, který bude podmínky hodnotit, nemusí plně odrážet obecnou zkušenost. Věřím však, že má práce může být návodem

pro všechny mateřské školy, které chtějí zjistit a zmapovat, jaké podmínky pro děti mateřské školy vytvářejí, jak je naplňují a udržují, upozornit na určitá rizika ve vzdělávání dětí. Vždyť vzdělávací program není konstantní, klade si za cíl změnit školní realitu a vést školu na cestě ke stanovené vizi.

1 Dítě předškolního věku

„Člověk přichází na tento svět tak málo připravený, že by bez pomoci nebyl schopen ve svém životě pokračovat. Řada instinktů, se kterými se narodil, rychle vyhasíná, jeho tělesný i psychický vývoj ve srovnání s jinými živočichy probíhá pomalu a prakticky všem základním činnostem, nezbytným k životu, se musí učit“ (Opravilová, 2001, str. 123).

1.1 Charakteristika období předškolního věku

Předškolní věk je charakterizován jako vývojové období dítěte od dovršení tří let po vstup do základní školy, tedy nejčastěji do šestého roku dítěte. V tomto věkovém období dítě většinou navštěvuje mateřskou školu, která spolu s rodinnou výchovou, připravuje dítě na vstup do školy a napomáhá dalšímu rozvoji dítěte (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, str. 229). Opravilová definuje nejranější období života dítěte jako fázi, ve které se vytvářejí útvary a funkce, které jsou podkladem konečné struktury jedince. Proto je velice důležité a nezbytné, nejen v prvních dnech, ale po celé toto období, poskytovat dítěti podpůrné i rozvíjející činnosti a vytvářet prostor, kde by mohlo naplnit své rozvojové předpoklady (Opravilová, 2001, str. 123).

Postavení dítěte ve společnosti a jeho hodnota se v průběhu vývoje lidstva měnily. Prvním, kdo pojímal dítě z hlediska jeho svébytnosti a upozorňoval na nezbytný respekt k jeho specifickým potřebám, byl Jan Amos Komenský. Ve svém Informatoriu školy mateřské odůvodnil nutnost systematické předškolní výchovy a rozpracoval její obsah. Komenský svým dílem dokazuje dospělým, že v zájmu své existence a budoucnosti, je třeba věnovat dítěti náležitou pozornost. Na výchově a vývoji dětí záleží i vývoj celé společnosti (Opravilová, Gebhartová, 2003, str. 140).

Podle Bělinové je předškolní věk charakterizován intenzivním rozvojem poznávacích schopností jedince a vývojem vlastností osobnosti. Tento rozvoj je však v těsné součinnosti s rozvojem pohybovým. V tomto období se intelektuální aktivita zaměřuje na poznávání věcí a jevů kolem sebe, ale zejména na objevování souvislostí kolem sebe (Bělinová a kol. 1980, str. 82).

1.2 Osobnostní pojetí předškolního vzdělávání

Důležitým mezníkem, kdy se ve výchově a vzdělávání začíná klást důraz na osobnostní pojetí dítěte, jsou 70. léta minulého století. Nové poznatky z oblasti pedagogiky i psychologie přesouvají vzdělávání a výchovu z hledisek režimových k hlediskům zdůrazňující zejména psychické potřeby dítěte. Jde hlavně o potřeby citové opory, lásky a empatie za strany pečující osoby. V 80. letech a následujících desetiletích, která přináší celou řadu nových, obohacujících inspirací, se vzdělávací trendy opět posouvají dále směrem k osobnostnímu pojetí dítěte (Helus, 2013, str. 34).

Mateřská škola je v osobnostně orientovaném modelu chápána jako přirozený a nenásilný přechod od dětského věku k období systematického vzdělávání. Opravilová a Gebhartová charakterizují předškolní období jako období her, příležitostí k samostatnému a tvořivému jednání, možností naučit se různé praktické úkoly. Dítě se učí respektovat pravidla soužití ve skupině, umět vyjádřit svůj názor, ale i naslouchat ostatním. Tím získává pro něj tak důležitý pocit jistoty a sebedůvěry, bez kterého se neobejde ve své budoucí roli školáka (Opravilová, Gebhartová, 2003, str. 153).

2 Dítě a mateřská škola

V předškolním období se dítě začíná „vzdalovat“ od svých rodičů. Partnerem do hry i dalších činností se mu stávají vrstevníci. V jejich společnosti je dítěti dobře, poznává svět svých kamarádů, od nich se učí nové znalosti, nové hry, nové dovednosti, rozvíjí své fantazie. Učí se být součástí skupiny, kolektivu, uplatňuje svou potřebu komunikace a vzájemné spolupráce (Špaňhelová, 2004, str. 11, 12). Toto vše může dítě uskutečňovat v prostředí mateřské školy a je tedy vhodné, aby se do předškolního vzdělávání a výchovy zapojilo co nejdříve, nejpozději rok před nástupem do základní školy.

2.1 Cíle a úkoly předškolního vzdělávání

Opravilová a Gebhartová říkají o mateřské škole: *„V úvahách o mateřské škole vycházíme z přesvědčení, že ve svém obsahu i formě by mateřská škola měla připomínat rodinný dům s útulným zákoutím pro hru, zábavu, plnění povinností i práci. V tomto domě nachází každé dítě své místo, kam se může uchýlit s vědomím, že nablízku je dospělí, na něhož se lze kdykoli obrátit“* (Opravilová, Gebhartová, 2003, str. 147).

Současné předškolní vzdělávání nechápe dítě pouze jako subjekt, který je nutno ustavičně vést a utvářet, ale jako objekt aktivní, který se uplatňuje v interakci s vrstevníky i dospělými a je schopen komunikovat s nimi. Vytváří si schopnost komunikace s prostředím, ve kterém se nachází, i s celým okolním světem. Ve vzdělávání dítěte předškolního věku by tak měl být kladen důraz na přirozenost, vyvážené a spolehlivé naplňování potřeb dítěte, vytváření podmínek pro získávání zkušeností ve všech oblastech osobnostního rozvoje (Opravilová, 2001, str. 138).

Obecné cíle a výchovy jsou formulovány v Národním vzdělávacím programu rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). Cíle vzdělávání a výchovy formulované v Bílé knize vycházejí z potřeb společenských, ale hlavně z potřeb jedince. Vzdělávání je pojímáno jako začleňování se osobnosti do života společnosti, formování občana a příprava na celoživotní práci (Šmelová, 2010, str. 14,15).

Hlavním cílem vzdělávací politiky je prosazování a upevňování koncepce celoživotního vzdělávání, s cílem podpořit vzdělávání, ať už formální či neformální, všem lidem. Zároveň v souladu s jejich zájmy a potřebami. Proces celoživotního

učení a vzdělávání vychází ze záměrů, které vymezují klíčové kompetence, nutné pro život v dnešní moderní a rychle se vyvíjející společnosti. Jsou tedy i východiskem pro cíle a záměry předškolního vzdělávání v České republice (Šmelová, 2004, str. 105).

2.2 Zakotvení předškolního vzdělávání v legislativě ČR

Jak jsem uvedla v předchozí kapitole, vzdělávací politika České republiky je zakotvena v Národním vzdělávacím programu rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). Aby se konkrétní vzdělávací politika mohla uskutečňovat, používá stát řadu prostředků. Jedním z prostředků je i školská legislativa. Normou s nejvyšší právní silou je Ústava. Ústava České republiky – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 16. 12. 1992, se o školství a vzdělávání však vůbec nezmiňuje (Průcha, 2000, str. 153).

V článku 3 Ústavy ČR se však říká: „*Součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod*“ (Ústava ČR). V této listině je vzdělávání věnován čl. 33, který charakterizuje podmínky vzdělání v ČR (Listina základních práv a svobod, 1992).

Druhým důležitým dokumentem, který ukotvuje výchovu a vzdělávání, je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání – školský zákon. Charakterizuje hlavní vzdělávací cíle předškolního vzdělávání (Školský zákon, 2004).

Třetím dokumentem, který se zabývá konkrétní realizací vzdělávání dětí předškolního věku, je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání z roku 2004. Tento program charakterizuje základní požadavky pro vykonávání vzdělávacích činností, je rámcem pro tvorbu vlastních Školních vzdělávacích programů (Průcha, Koťátková, 2013, str. 112).

Vzdělávací politika je budována na těchto základních principech:

- spravedlivý přístup všech lidí ke vzdělávacím příležitostem,
- maximální všestranný rozvoj lidského potenciálu,
- přeměna tradiční školy,
- vznik nového vzdělávacího systému,
- zvyšování prestiže a odbornosti pedagogů.

V předškolním vzdělávání jsou tyto principy již řadu let úspěšně uváděny do školní praxe (Svobodová a kol., 2010, str. 17,18).

3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je jedním z nejdůležitějších dokumentů, zabývajících se předškolním vzděláváním, jak vyplynulo z předcházející podkapitoly. Tento program vymezuje závazný rámec vzdělávání pro všechny mateřské školy v České republice. RVP PV vymezuje pro školy hlavní „*požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku*“ (RVP PV, 2004, str. 4).

RVP PV stanovuje elementární vzdělanostní základ, na který navazuje vzdělávání primární, je základem a vodítkem pro tvorbu školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP PV), které musí být s RVP PV v souladu. V dalších kapitolách se proto budu RVP PV věnovat podrobněji, protože je rámcem pro tvorbu vzdělávacích programů a vytváření podmínek pro předškolní vzdělávání jak běžných mateřských škol, tak i škol pracujících podle alternativního vzdělávacího programu – Kurikula MŠ podporujícího zdraví.

3.1 Úkoly předškolního vzdělávání RVP PV

Již Jan Amos Komenský ve svém díle Informatorium školy mateřské radí, vysvětluje rodičům a vychovatelům malých dětí, co by šestileté dítě mělo umět, jakým věcem a jevům by mělo rozumět. Předkládá k tomu náměty na různé činnosti, jimiž děti potřebné dovednosti získávají a rozvíjí. Komenský říká: „*Rok čtvrtý, pátý, šestý práce a řemeslný bude, jakož býti má. Nebo není dobré znamení, když dítě příliš tiše sedí a chodí. Vždycky běhati a vždycky něco dělati zdravého těla a čerstvé mysli jistým důvodem jest. Protož jak navrženo, ačkoli se pokoušejí, přáti jim toho a napomáhati, aby co dělají, vždy s nějakým rozumem bylo a k dalším opravdovým věcem se hodilo*“ (Komenský, 1964, str. 29).

Předškolní vzdělávání si klade mnoho úkolů, ať dlouhodobých či krátkodobých. Hlavním úkolem podle RVP PV je chápat institucionální předškolní vzdělávání jako doplněk k výchově rodinné a v úzké vazbě s rodinou pomáhat zajistit dítěti prostředí, které mu bude nabízet mnohostranné a přiměřené podněty a aktivity k jeho všestrannému rozvoji. Stanovuje vzdělanostní základ pro činnost mateřských škol, které jsou zařazeny do sítě mateřských škol. V dnešní době, kdy dítě pobývá

v mateřské škole většinu dne, má předškolní vzdělávání úkol obohacovat denní program dítěte a poskytovat mu péči na odborné úrovni. Ve vzdělávacím procesu je nejdůležitějším úkolem maximálně podporovat individuální rozvojové možnosti a předpoklady každého dítěte. Úkolem však není vyrovnat úplně výkony dětí, ale vyrovnat jejich vzdělávací šance (RVP PV, 2004, str. 5).

3.2 Metody a formy práce předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání je orientováno na individuální rozvoj dítěte. Proto je nutné vytvářet dítěti vhodné vzdělávací prostředí, které je pro dítě vstřícné a neohrožující, tedy bezpečné. Jen v takovém prostředí se může dítě dobře rozvíjet. Předpokladem je vzdělávání, které přihlíží k různým individuálním potřebám a možnostem jednotlivých dětí, a to i k potřebám specifickým. Jen tak může být dítě dobře stimulováno, podněcováno k učení a vhodnou motivací vedeno k vlastnímu rozvoji. Předávání a přijímání hotových poznatků je považováno v dětském předškolním období za cestu méně vhodnou či nevhodnou (RVP PV, 2004, str. 6).

Hlavní činností, která probíhá v mateřské škole je hra. Při hře tráví dítě předškolního věku většinu dne. Neznamená to, že když si dítě „jen hraje“, je tato činnost pro něj méně důležitá než záměrné učení. Vždyť prostřednictvím hry se dítě učí. Podle Mertina a Gillernové můžeme chápat z psychologického hlediska hru jako spontánní dětskou činnost, která poskytuje dítěti okamžité bezprostřední uspokojení, radostný prožitek, napomáhající uvolnění napětí. Přináší dítěti pocit svobody, umožňuje mu jednat iniciativně, získávat zkušenosti formou pokusu a omylu. Hra vytváří situace, při kterých má dítě možnost vyzkoušet si nové způsoby jednání a chování. Pomocí hry a hraček jsou děti schopny řešit problémy a situace, s kterými se v běžném životě setkávají (Mertin, Gillernová, 2003, str. 53,54).

Opravitelová charakterizuje hru předškolního dítěte jako činnost spontánního učení, které by v prostředí mateřské školy mělo převažovat. Klade důraz na předmětné manipulační činnosti, které dítě provádí na základě svého vlastního zájmu a při nichž se učí chápat a rozlišovat znaky a vlastnosti předmětů kolem sebe. Odhaluje vzájemné vztahy mezi nimi. Ve výchovném vzdělávacím působení je možno spontánního učení využít jako motivačního i aktivačního činitele. To především tehdy, pokud má dítě možnost spontánně osvojené zkušenosti dále rozvíjet. V mateřské škole je rozvíjeno i učení navozené či řízené. Při plnění

zadaného učebního úkolu, který má stanovený cíl, se děti učí něčemu novému, prohlubují si a zdokonalují své poznatky (Opravilová, 1988, str. 45).

RVP PV klade velký důraz na spontánní sociální učení, při kterém se děti učí na principu nápodoby. Při tomto učení si vytváří hlavně vzorce chování, rozvíjí vzájemnou komunikaci a spolupráci uvnitř skupiny. Řízené činnosti, kterými rozumíme v prostředí mateřské školy didakticky zacílené činnosti, které jsou dětem předkládány prostřednictvím přímé či nepřímé motivace, by měly probíhat formou individuální nebo skupinové práce - sociálního učení (RVP PV, 2004, str. 7).

3.3 Cíle předškolního vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je závazný dokument, který stanovuje nejdůležitější požadavky, podmínky, pravidla pro institucionální vzdělávání, které je určeno dětem předškolního věku, tedy pro děti tři až šestileté. Vymezuje elementární vzdělanostní základ pro pedagogickou činnost mateřských škol, a to těch škol, které jsou zařazeny do sítě mateřských škol, a zároveň i pro přípravné třídy, které vznikly při základních školách. RVP PV je i základním a zásadním východiskem a komplexním rámcem pro tvorbu Školních vzdělávacích programů. Z RVP PV vychází každá činnost učitelky/učitele v mateřské škole (Průcha, Kořátková, 2013, str. 77).

RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi:

- **rámcové cíle,**
- **klíčové kompetence,**
- **dílčí cíle,**
- **dílčí výstupy.**

3.3.1 Rámcové cíle

V předchozí kapitole jsem uvedla, že rámcovým záměrem předškolního vzdělávání je osobnost dítěte, které se v prostředí mateřské školy rozvíjí po všech stránkách - tělesné, psychické i sociální a stává se samostatně uvažující bytostí, která je schopna orientovat se a samostatně jednat v blízkém prostředí.

Pedagogové, kteří poskytují předškolní vzdělávání a výchovu by se při své každodenní práci měli zaměřit na nejdůležitější cíle – záměry, které stanovuje RVP PV:

- **rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání,**
- **osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost,**
- **získání osobnostní samostatnosti a schopnosti projevat se jako samostatná osobnost působící na své okolí.**

Komplexně tyto rámcové cíle představují orientaci předškolního vzdělávání a jejich naplňování je v rukou pedagogických pracovníků školy, při jejich každodenní práci. Pokud jsou dětem nabízeny vhodné činnosti, které napomáhají k jejich naplňování, vede to zároveň i k získávání a upevňování klíčových kompetencí (RVP PV, 2004 str. 8).

3.3.2 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence můžeme charakterizovat jako cílovou kategorii, které je v RVP PV vyjádřena v podobě výstupů. V pedagogickém pojetí chápeme kompetenci jako schopnost, dovednost či způsobilost dobře realizovat potřebnou činnost, řešit úkoly ve školních, pracovních, ale hlavně životních situacích (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, str. 29). Kompetence představují soubory činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů. Kompetence tvoří základ vzdělání, proto je nutné, aby si kompetence, byť jen elementární, vytvářely děti již v předškolním věku. Jsou základem pro utváření dalších, náročnějších kompetencí, které jsou důležité pro další etapu systematického vzdělávání dítěte, ale i etapy životní a celoživotní učení.

Pro předškolní vzdělávání jsou v RVP PV stanoveny tyto kompetence:

- **kompetence k učení,**
- **kompetence k řešení problémů,**
- **kompetence komunikativní,**
- **kompetence sociální a personální,**
- **kompetence činnostní a občanské (RVP PV, 2004, str. 9).**

3.4 Vzdělávací oblasti

Kromě cílů je důležitým prostředkem vzdělávání dítěte předškolního věku obsah předškolního vzdělávání. Vzdělávací obsah je prezentován vzdělávací nabídkou. V RVP PV je vzdělávací obsah členěn do pěti vzdělávacích oblastí, které se vzájemně propojují, ovlivňují a podmiňují. Jsou to tyto oblasti, které jsou pojmenovány:

- oblast biologická - Dítě a jeho tělo,
- oblast psychologická - Dítě a jeho psychika,
- oblast interpersonální - Dítě a ten druhý,
- oblast sociálně kulturní - Dítě a společnost,
- oblast environmentální - Dítě a svět.

Pedagog nepředkládá dětem vzdělávací nabídku oblastí odděleně, vytváří z jejich částí tzv. integrované vzdělávací bloky (RVP PV, 2004, str. 11).

3.5 Podmínky předškolního vzdělávání

Vzdělávací podmínky školy ovlivňují vzdělávání dětí v každé škole. Cílem školy je co nejlépe tyto podmínky vytvářet, což není mnohdy jednoduché, a tak jsou školy na různé úrovni jejich naplňování. Úroveň těchto podmínek je základem i pro konkurenceschopnost jednotlivých škol. Podmínky předškolního vzdělávání jsou zakotveny ve školské i další legislativě, a to např. Školském zákoně, zákoně č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve vyhlášce o předškolním vzdělávání, ve vyhlášce o vzdělávání dětí a žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (RVP PV, 2004, str. 29).

3.5.1 Věcné podmínky

Věcné, materiální podmínky naplňuje škola svými dostatečně velkými prostory, uspořádáním tříd, které vyhovuje individuálním i skupinovým činnostem dětí, velikostí plochy a hygienického zařízení, které odpovídá počtu vzdělávaných dětí. Dětský nábytek, nářadí i náčiní musí odpovídat antropometrickým požadavkům dítěte předškolního věku a musí být zdravotně nezávadné, bezpečné. Třídy dostatečně vybaveny vzdělávacími pomůckami, hračkami, které jsou průběžně

doplňovány. Musí být pro děti volně dostupné. Pro volný pohyb má každá mateřská škola zahradu, vybavenou pro různé pohybové aktivity dětí a to jak spontánní, tak i řízené. Pro splnění hygienických norem je třeba zajistit dostatečnou čistotu, přiměřenou teplotu, průběžné větrání, osvětlení místností, vyloučení jedovatých rostlin jak v budově MŠ, na školní zahradě i v blízkém okolí školy (RVP PV, 2004, str. 30).

Podle Bečvářové připravenost a podnětnost prostředí mateřské školy napomáhá rozvoji spontánních a nabízených řízených činností. Takové prostředí je motivující, aktivizující a přitažlivé. Důležitá je nabídka pro činnosti poslechové, pohybové i relaxační (Bečvářová, 2003, str. 141). Průcha a Kořátková pak zdůrazňují, že věcné a materiální podmínky zajišťuje po dohodě s vedením školy zřizovatel, neboť mateřská škola je příspěvkovou organizací. Pro školu je tedy velice důležité mít jasnou představu o požadavcích na vybavení školy (Průcha, Kořátková, 2013, str. 66).

3.5.2 Životospráva

Cílem školy v oblasti školního stravování je nabízet dětem hodnotnou, vyváženou stravu, která je připravována na základě nutričního spotřebního koše. Jídelníček má být bohatý na ovoce, zeleninu, luštěniny a pokrmy z ryb. Měla by být dodržována zdravá příprava jídel, například vaření v páře. Podmínkou je dodržování režimu a rytmu podávání jídel během dne. Důležitý je pravidelný pitný režim po celý čas pobytu dětí v mateřské škole. Vnitřní i venkovní prostory mateřské školy musí poskytovat dětem dostatek přirozeného volného pohybu. Děti mají možnost dostatečně pobývat venku a to s přihlédnutím k počasí, stavu ovzduší. Škola respektuje střídání klidných a rušných aktivit dětí, je respektována individuální potřeba odpočinku. Sami pedagogové i ostatní zaměstnanci školy jsou pro děti vzorem, respektují a řídí se zásadami zdravého životního stylu (RVP PV, 2004, str. 30).

3.5.3 Psychosociální podmínky

Podle Průchy a Kořátkové psychosociální podmínky pedagog mateřské školy naplňuje respektováním individuálního tempa a potřeb dětí, rovnocenným

postavením dětí ve třídě i škole. Dětem je dána možnost aktivní spoluúčasti, samostatného rozhodování. Učitelka zabezpečuje kvalitní, bezpečné školní i třídní podmínky pro pobyt a vzdělávání dítěte v MŠ. Vztahy mezi všemi zúčastněnými jsou založeny na důvěře, toleranci, ohleduplnosti, vzájemné pomoci, komunikaci a spolupráci (Průcha, Kořátková, 2013, str. 69). Důležité pro uspokojování psychosociálních podmínek je dobré klima ve škole i třídě. V takovém prostředí, se cítí dítě bezpečně a šťastně. Je zachována osobní svoboda dítěte, které je vyvážená nutnou mírou omezení, dodržováním pravidel soužití a chování. Je podporována aktivita všech v mateřské škole. Chování dětí pedagog usměrňuje žádoucím směrem a to hlavně směrem prosociálním, který je prevencí šikany a dalších sociálně patologických jevů u dětí (RVP PV, 2004, str. 31).

3.5.4 Organizace

V RVP PV je organizace chápána jako zajištění pružného denního řádu, kde učitel reaguje na individuální potřeby dítěte. Dětem je zajišťováno bezpečné a klidné prostředí, s možností postupné adaptace.

Průcha a Kořátková uvádí, že organizace a řízení týkající se postavení učitelky spočívá v zajištění adekvátního a pružného denního režimu a v dobré kvalitě pedagogického výkonu. V průběhu celého dne by měla být učitelka schopna reagovat na individuální potřeby každého dítěte, zároveň i potřeb rodiny. Volné hry, pohybové aktivity a řízené plánované činnosti by měly být každý den v rovnováze. Důraz kladou na individualizovanou práci s dětmi podle jejich potřeb. Dětem je třeba poskytnout i dostatek času na adaptaci v prostředí školy, a to zejména na začátku školního roku (Průcha, Kořátková, 2013, str. 67).

Obdobně charakterizuje oblast organizace v mateřské škole i Bečvářová. Za nejdůležitější považuje promyšlenou, flexibilní organizaci dne i jednotlivých činností, které jsou dětem v mateřské škole nabízeny. Organizace musí odrážet aktuálně vzniklé situace, bez spěchu, stresů a neúměrné zátěže. Je nutné vytvořit podmínky pro soukromí dětí, včetně hygieny. Organizačně je třeba vymezit i práci s talentovanými dětmi, dětmi se specifickými potřebami a dětmi hendikepovanými (Bečvářová, 2003, str. 142).

3.5.5 Řízení mateřské školy

Jedním z hlavních cílů řízení školy, jak uvádí Syslová, je vytváření a udržení příznivé atmosféry pro kooperativní, týmovou práci, která je charakteristická pozitivními vztahy na pracovišti. Vyznačuje se otevřenou, přátelskou a partnerskou komunikací, vzájemným aktivním nasloucháním a využíváním tzv. zpětné vazby. Důležitá je i identifikace a akceptace cílů školy a vize školy, s jasně stanovenými pravidly soužití (Syslová, 2012, str. 53).

3.5.6 Personální a pedagogické zajištění.

Personální a pedagogické zajištění je zakotveno ve školské legislativě, která stanovuje podmínky pro pedagogickou odbornou kvalifikaci. Kdo může vykonávat činnost učitelky mateřské školy je stanoveno hlavně v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, a o změně některých zákonů v platném znění pozdějších předpisů.

Pedagogický tým školy pracuje podle stanovených pravidel a spolu s ředitelkou vytváří dokumentaci školy, hlavně Školní vzdělávací program. Na každé třídě mateřské školy pak spolupracují dvě učitelky, které dle podmínek třídy a v rámci ŠVP vytváří třídní vzdělávací program. Pedagogická práce je dána organizací vzdělávání a probíhá ve směnných službách. Musí být zajištěna kvalifikovaně a v optimální kvalitě (Průcha, Kořátková, 2013, str. 67).

Za základní požadavek v předškolním vzdělávání považuje Syslová odbornou způsobilost a kvalifikaci nejen pedagogických pracovníků, ale všech zaměstnanců mateřské školy. Předpokladem je, že vedení školy podporuje a motivuje učitelky k jejich profesnímu růstu, aktivnímu a celoživotnímu vzdělávání (Syslová, 2012, str. 54).

3.5.7 Spoluúčast rodičů

Vstup do mateřské školy je pro dítě ale i jeho rodiče velkým krokem. Rodiče už nemají celodenní kontrolu nad svým dítětem, neví, zda se ve škole cítí dobře. Na výchově svého dítěte se nepodílí již sami, ale dávají ho na několik hodin denně do výchovy a péče učitelce mateřské školy, kterou většinou neznají. Proto je žádoucí,

aby mezi pedagogem a rodičem vznikl vztah založený na vzájemné důvěře. Rodiče dětí v mateřské škole jsou novou sociální skupinou, ve které mají možnost porovnat výsledky své výchovy u dítěte, vlastní životní styl a rodinný život (Niesel, Griebel, 2005, str. 32, 33).

Učitelka mateřské školy má tu výhodu, na rozdíl od učitelů základní školy, že je s rodiči dětí v každodenním kontaktu. Základem dobré spolupráce s rodiči je otevřená a vstřícná komunikace. Škola informuje rodiče o dění v mateřské škole a to formou nástěnek, informačních tabulí či webových stránek školy. Seznamuje s aktivitami, akcemi, které škola pořádá. Rodiče mají k dispozici školní vzdělávací program. Na schůzkách v MŠ mají rodiče možnost nahlédnout do portfolia svého dítěte, zjistit, čeho dítě dosáhlo.

4 Alternativní škola – Mateřská škola podporující zdraví

„ Jedním z velkých témat, které dnes zaměstnává pedagogy a školské politiky a současně vzbuzuje pozornost veřejnosti a médií, je téma alternativní školy a alternativního vzdělávání“ (Průcha, 2000, str. 171).

Průcha charakterizuje alternativní školu jako vzdělávací instituci, která se od standardní školy odlišuje určitou pedagogickou specifičností. Zatímco běžné, klasické školy se řídí podle určitých stanovených norem, státem předepsaných pravidel fungování školy, alternativní škola má vlastní, charakteristickou specifičnost a to jak pro jednu školu, tak skupinu škol (Průcha, 2000, str. 171). Pojem alternativní škola či alternativní vzdělávání je mnohovýznamový. Je synonymem k pojmům netradiční škola, otevřená škola, komunikující škola, volná škola, nezávislá škola. Není rozhodující, zda se jedná o školu veřejnou, soukromou či církevní. Tyto školy se odlišují ve způsobu organizace výuky, metodách výuky, v kurikulárních programech, ve způsobu hodnocení a evaluace, parametrech edukačního prostředí či neformálního života všech zúčastněných ve škole (Průcha, 2012. str. 24,25).

4.1 Projekt Zdravá škola

V osmdesátých letech 20. století se Světová zdravotnická organizace (WHO) zabývala programem pro zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva a to prostřednictvím vzdělávání ve školách. K této iniciativě se připojilo i Ministerstvo zdravotnictví ČR a v devadesátých letech pak vytvořil Státní zdravotní ústav český vzdělávací program určený pro vzdělávání předškolních dětí s názvem Zdravá mateřská škola. Koordinací realizace této vzdělávací koncepce a programu se zabýval Státní zdravotní ústav v Praze do roku 2006, kdy organizoval a dozoroval vzdělávání učitelek mateřských škol, vedl supervizi při evaluaci mateřských škol, které se do projektu Zdravá škola zapojily. Model Zdravá škola je nabídkou určitého rámce, na jejímž základě si každá škola vytváří svůj vlastní individuální program, který odráží podmínky školy. Projekt Zdravá škola vyvolal značný zájem mezi školami a do sítě „zdravých“ škol bylo v devadesátých letech v prvním kole přijato

hromadně 94 škol, převážně škol základních. Od roku 1996 si mateřské školy založily svou síť škol podporujících zdraví. Tato síť je stále otevřena novým členům (Národní program zdraví, 1995, str. 37,38).

4.2 Filosofie školy podporující zdraví

Škola, která přijala program Zdravá škola a rozhodla se tak podporovat zdraví ve všech jeho podobách, přistoupila tím na určitá filozofická východiska a principy své činnosti. Proč je právě zdraví, ať již v oblasti tělesné, duchovní či duševní, tím aspektem, o němž si dovoluujeme tvrdit, že prolíná celou činností školy?

Důvody jsou tři:

- **zdraví je hodnotou, kterou uznávají všichni,**
- **současné pojetí zdraví klade důraz na souvislosti,**
- **na zdraví člověka má významný vliv jeho chování a způsob života.**

Člověk má možnost ovlivňovat své zdraví ve všech jeho podobách tím, že zdraví se stane jednou z priorit jeho života. Naučí se pozitivně komunikovat se světem, být citově pozitivní, pozitivně myslet, řešit problémy a zvládat stres. Dodržuje životosprávu, respektuje vyváženě všechny své potřeby (Havlíková a kol. 1998, str. 20).

4.3 Cíle projektu Zdravá škola

V předchozí kapitole jsem uvadla základní charakteristiku filosofických principů školy podporujících zdraví. Z této filosofie vychází i cíle programu podpory zdraví ve škole. Jaké cíle si tedy projekt Zdravá mateřská škola klade?

Havlíková a kolektiv uvádí, že tento projekt chce přispívat:

- k vytváření a naplňování podmínek pro tělesnou, duševní a společenskou pohodu v době pobytu dítěte v mateřské škole,
- k výchově dítěte předškolního věku ke zdravému životnímu stylu.

Výchova ke zdraví má smysl jen tehdy, pokud je založena současně na využívání všeho, co zdraví prospívá, a vyloučení toho, co zdraví škodí. V mateřské škole je tedy důležité vytvářet podmínky pro pohodu prostředí školy. Přesto, že tyto

podmínky vytváříme s cílem podpořit aktuální zdraví každého dítěte, prožitky pohody mají nesmírný výchovný význam (Havlíková a kol., 1995, str. 17).

5 Kurikulum podpory zdraví

Kurikulum podpory zdraví v MŠ vychází ze dvou rámců. Jedním z nich je současná vzdělávací a kurikulární strategie ČR. Druhý rámeček vychází ze dvou verzí modelového či rámcového projektu pro podporu zdraví v mateřských školách v ČR z let 1995 a 2000. Toto kurikulum vychází z filosofie a principů modelu podpory zdraví v MŠ. Je kurikulem rámcovým, což znamená, že každá MŠ podporující zdraví (dále jen MŠPZ) si musí na základě tohoto kurikula vytvořit své vlastní školní kurikulum a poté si každá třída mateřské školy vypracuje kurikulum třídní. Kurikulum podpory zdraví je metodickým vodítkem, jak vzdělávací program zpracovat v logických souvislostech a krocích. Současně je i garantem, že škola podporující zdraví naplní požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (Havlínová, Vencálková a kol., 2006, str. 10).

5.1 Formální a neformální kurikulum podpory zdraví

V předchozí části byl charakterizován vzdělávací program MŠPZ-Kurikulum podpory zdraví. V této koncepci kurikula se odráží poznatek, že předškolní dítě je ovlivňováno nejen tím, co mu škola ve vzdělávání nabízí, ale i tím, co se ve škole žije (Havlínová, Vencálková a kol., 2000, str. 15).

5.1.1 Formální kurikulum

Formální kurikulum zahrnuje cíle, obsah, prostředky a organizaci vzdělávání, jeho realizaci ve vzdělávacím procesu i způsob evaluace dosaženého vzdělání (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, str. 79).

Formální rámcové kurikulum podpory zdraví je tvořeno sedmi částmi:

- klíčové kompetence dospělého člověka podporujícího zdraví (vize),
- kompetence podpory zdraví u dítěte na konci předškolního období (obecné cíle),
- oblasti vzdělávání v podpoře zdraví (obsah),
- dílčí cíle vzdělávání v oblastech podpory zdraví (dílčí cíle),
- činnosti dětí (realizace),

- ukazatele dosažení dílčích cílů vzdělávání (evaluace),
- rizika ohrožující nebo znesnadňující proces vzdělávání (překážky).

Kompetence, které by mělo zvládnout dítě na konci předškolního věku, tedy kolem šestého roku, jsou odvozeny ze sedmi kompetencí dospělého člověka podporujícího zdraví. Jsou to tyto **klíčové kompetence**:

- rozumí holistickému pojetí zdraví, pojmům podpory zdraví a prevence nemocí,
- uvědomuje si, že zdraví je prioritní hodnotou,
- dovede řešit problémy a řeší je,
- má vyvinutou odpovědnost za vlastní chování a způsob života,
- posiluje duševní odolnost,
- ovládá dovednosti komunikace a spolupráce,
- aktivně se spolupodílí na tvorbě podmínek a prostředí pro zdraví všech.

Kompetence předškolního věku nejsou v kurikulu podpory zdraví stanoveny jako pevné normy, které má dítě splnit. Jejich záměrem je nastavit směr, příslib budoucí kompetence (Havlíková, Vencálková a kol., 2000, str. 90-92).

Vzdělávací obsah kurikula podporujícího zdraví koncipovaly autorky do pěti **vzdělávacích oblastí**, které vycházejí z přirozených situací a stavů, ve kterých se předškolní dítě ocitá:

- oblast biologická (lidské tělo, aktivní pohyb, sebeobsluha, zdravá výživa, bezpečnost a ochrana zdraví),
- oblast psychologická (poznávání, prožívání, sebepojetí),
- oblast interpersonální (respekt a tolerance, komunikace a spolupráce),
- oblast sociálně- kulturní (rodina a domov, MŠ a ZŠ, obec a země),
- oblast environmentální (souvislosti, vývoj a změna, rozmanitost, ovlivňování člověkem).

Dílčí cíle vzdělávání v oblastech podpory zdraví můžeme chápat jako záměry pedagogického působení, činnosti učitelky. Určují komplexnost pedagogického působení na dítě, říkají nám, kterým postojům, dovednostem a poznatkům bude učitelka věnovat pozornost. Zadává si úkoly, jejichž realizace nasměruje dítě k zvládnutí kompetencí přiměřených jeho věku.

Činnosti dětí jsou v Kurikulu podpory zdraví důležitou částí, a to v jeho části plánované, tak v části realizované. Jak správně stanovit činnosti pro dítě

předškolního věku je složitá metodická koncepce. Každá činnost, kterou učitelka naplánuje, musí vycházet z konkrétní situace třídy, ale hlavně z momentální potřeby dětí. Proto v Kurikulum podpory zdraví nepodává množství činností dětí, ale jen jejich základní rámec, který využije učitelka pro každodenní tvořivou práci.

Ukazatele dosažených dílčích cílů vzdělávání (evaluace) jsou pro učitelku nástrojem zpětné vazby. Na základě hodnocení indikátorů učitelka u každého dítěte posuzuje, jak se dítě mění, jak si osvojuje kompetence šestiletého dítěte, které navštěvuje mateřskou školu podporující zdraví.

Rizika ohrožující nebo znesnadňující proces vzdělávání, představují nejrůznější překážky, které mohou vzdělávání a jeho cíle ovlivnit, ohrozit nebo dokonce znemožnit. Některá rizika se ovlivnit nedají, nebo jen z části. Rizika, která vyplývají z našeho chování, výběru metod, obsahu vzdělávání, přístupu, kvality práce ovlivnit můžeme (Havlíňová, Vencálková a kol., 2000, str. 94-101).

5.1.2 Neformální kurikulum

Podmínky, které si škola stanovuje se záměrem naplnit vzdělávací záměry, lze ve školní praxi zahrnout pod pojem neformální kurikulum. Mezi činnosti neformálního kurikula řadíme například spontánní hru, volný pohyb dětí, aktivity nad vzdělávací rámec. Součástí neformálního kurikula jsou i vztahy ve škole, a to mezi učitelkou a dítětem, mezi pedagogy školy, všemi zaměstnanci školy, učitelkami a rodiči, vztahy s veřejností, se základní školou, s různými organizacemi, zřizovatelem. Zahrnuje i celkové klima školy, její kulturu, výsledky činnosti školy, spokojenost klientů – rodičů i dětí, zaměstnanců školy (Havlíňová, Vencálková a kol., 2000, str. 15). Neformální kurikulum podpory zdraví je tvořeno i principy a zásadami/podmínkami podpory zdraví.

5.2 Integroující principy programu podpory zdraví

Program podpory zdraví v mateřské škole je založen na dvou, vzájemně se prolínajících principech:

- respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa,
- rozvíjení komunikace a spolupráce.

Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce považuje program podpory zdraví za zásadní postoj, který škola vytváří a upevňuje nejen u dětí, ale i u učitelů, rodičů. Na jeho základě jsou vytvářeny i odpovídající podmínky vzdělávací činnosti. Tento postoj je základním kamenem k uskutečňování obecnějšího postoje, jako je úcta k člověku, k jeho práci, k vytvořeným hodnotám, k lidským společenstvím, přírodě živé i neživé.

Princip rozvíjení komunikace a spolupráce je procesem postupného osvojování si pro člověka důležitých dovedností, na jejichž základě škola podporující zdraví může uspokojovat potřeby jednotlivce společně s potřebami společnosti, světa a zároveň žáky efektivně vzdělávat. Úkolem mateřské školy je vytvářet podmínky pro komunikaci všech účastníků ve škole, dětí i dospělých (Havlinová, Vencálková a kol., 2006, str. 26- 33).

5.3 Zásady/podmínky podpory zdraví v MŠ

Mikroprostředí školy, do kterého je začleněno dítě zpravidla od tří let předškolního věku, je ovlivňováno mnoha faktory. Znat dobře prostředí školy, vhodně jej přizpůsobovat individuálním potřebám dětí v MŠ je důležitým úkolem každé učitelky školy. Učitelka pak může vytvářet prostředí pohody a bezpečí, které je předpokladem pro zdraví osobnostní rozvoj každého dítěte, jeho vzdělávání, a vytváření základů jeho celoživotního učení. Mikroprostředí školy se skládá ze tří složek prostředí, které se navzájem ovlivňují a prolínají: prostředí věcné, sociální a organizační (Havlinová a kol., 1998, str. 82,83). Na základě těchto podmínek je v kurikulu MŠ PZ specifikováno 12 zásad/podmínek podpory zdraví, které v další části práce specifikuji, neboť cílem mé práce je zjistit a porovnat, jaké podmínky pro rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku MŠPZ vytváří a do jaké míry je naplňuje.

5.3.1 Učitelka podporující zdraví

Vrána ve své knize uvádí: „*Nejraději bych napsal, že pro mateřské školy bychom měli mít nejlepší učitelky ze všech školských kategorií a školských stupňů, třebaže se tento požadavek může zdát přemrštěný. Ale není přemrštěný, jestliže pochopíme, jak velký, odpovědný a obtížný úkol svěřujeme učitelkám mateřských škol. Pokaží-li něco učitel u žáka desetiletého, lze to ještě napravit. Ale počíná-li si*

nemoudře vychovatelka dítěte ve věku předškolním, nikdy již nenapraví chyby, jichž se dopustila“ (Vrána, 1946, str. 41).

Učitelka je pro školu podporující zdraví hlavním a integrujícím činitelem. Naplňování cílů předškolního vzdělávání je ovlivněno profesními i osobními kvalitami každé učitelky. V MŠPZ má za úkol vytvářet zdravý životní styl v prostředí, které se neustále mění, kde musí reagovat na individuální potřeby dětí, které se ve škole vzdělávají. Učitelka MŠPZ si uvědomuje, že její postoj ke zdraví, ve všech jeho formách, má vliv na všechny účastníky školy (Havlínová, Vencálková a kol., 2006, str. 39-41).

5.3.2 Věkově smíšené třídy

Běžným, přirozeným prostředím je pro člověka věkově smíšená skupina. MŠPZ si věkově smíšenou skupinu dětí stanovila jako jednu ze zásad/podmínek pro předškolní vzdělávání k podpoře zdraví. Třídy MŠPZ mají heterogenní charakter. Znamená to, že kolektiv tříd je složen z dětí ve věku zpravidla od tří do šesti let. Taková skupina poskytuje dětem přirozené podmínky pro jeho socializaci. Ve věku tří let nastává u dítěte první důležitá změna v jeho životě – vstup do MŠ, která je příležitostí k získávání sociální zkušenosti. Mateřská škola podporující zdraví tak vytváří podmínky, které nahrazují prostředí velké rodiny a jsou nejpřirozenější pro sociální rozvoj dítěte a sociálního učení. Větší věkový rozdíl mezi dětmi ve třídě je předpokladem pro bohatší, pestřejší kontakty mezi nimi. Věkově smíšené třídy školy jsou podmínkou k tomu, aby MŠ mohla být zařazena do sítě zdravých škol a stala se tak MŠPZ (Havlínová, Vencálková, 2006, str. 42, 43).

5.3.3 Rytmický řád života a dne

Důležitým úkolem MŠPZ je stanovit a dodržovat rámcová pravidla uspořádání života a dne. Tato pravidla musí zabezpečovat rytmičtý řád, který umožní učitelce uspokojovat individuální potřeby dětí ve třídě, a dávají ji možnost a prostor pružně rozhodovat podle situace ve třídě. MŠPZ vytváří prostor pro dětské rozhodování, nechává možnost výběru. Přitom však zajišťuje bezpečnost dětí a zvažuje možná rizika. Promyšlená organizace, pravidelnost a opakování jsou základem pro vytváření budoucích žádoucích stereotypů. K vytváření a upevňování návyků je nutné sjednocení požadavků a jejich pravidelné opakování. Každá MŠPZ si vytváří na základě podmínek školy i tříd jistá pravidla a opatření. Jedním z těchto

dokumentů je řád školy, který odráží skutečný život konkrétní mateřské školy. Je to systém otevřený, každý může vznášet připomínky, požadovat změnu. Další součástí života v MŠ je uspořádání dne. Vychází z potřeb životosprávy dítěte předškolního věku, uspokojuje jeho tělesné i duševní potřeby. Netýká se však jen dětí, ale i dalších účastníků života MŠ - rodičů, zaměstnanců školy, představitelů obce a státní správy, odborníků a dalších spolupracujících institucí (Havlínová, Vencálková a kol., 2006, str. 47-51).

5.5.4 Tělesná pohoda a volný pohyb

V předškolním období je pohyb základní potřebou dítěte, která je mu vrozená. Pohyb přináší dětem radost, působí příznivě na jejich tělesný růst a vývoj. Podporuje správný rozvoj všech orgánů i tkání. Pohyb na zdravém vzduchu dítě otužuje, je tak odolnější vůči různým nemocem. MŠPZ si stanovila za úkol posilovat a ochraňovat organizmus každého dítěte v MŠ. Vytváří podmínky pro dostatek volného pohybu dětí, který je pro ně nepostradatelný. Volný pohyb působí příznivě na celkovou tělesnou a duševní pohodu dětí. Pohybová aktivita je prevencí proti stresu, předchází obezitě, posiluje organizmus proti infekcím. Učitelka vhodně zvolenou pohybovou aktivitou u dítěte rozvíjí sebekontrolu, sebeovládání, odvahu, procvičuje soustředěnost a pozornost. Pohybem se rozvíjí a upevňuje i sociální inteligence dítěte (Havlínová, Vencálková, 2006, str. 52-54).

Podle Bacusové dítě tráví v MŠ značnou část dne. Jednou z nejdůležitějších činností, kterou má možnost vykonávat je pohyb. V mateřské škole mu potřebu pohybu zajišťují tělesné aktivity zaměřené na hrubou i jemnou motoriku, různé pohybové činnosti využívající nářadí i náčiní. Učitelky zařazují rytmická cvičení, běhání, procvičování celého těla prostřednictvím zdravotních či motivovaných cvičení. Tyto aktivity dítě vykonává v prostorách školy, na školní zahradě či v okolní přírodě (Bacus, 2004, str. 15,16).

5.5.5 Zdravá výživa

Správná a hlavně zdravá výživa je faktorem ovlivňujícím současné i budoucí zdraví dětí, je předpokladem pro zdravý tělesný růst i duševní vývoj. Je prevencí proti mnohým chorobám, zejména těm civilizačním, podporuje odolnost lidského organismu. MŠPZ důsledně pečuje o zdravou výživu dětí ve škole. Mateřská škola poskytuje dítěti velkou část denního množství stravy. Proto by tato strava měla být pestrá, plnohodnotná a vyvážená. Nedostatek či přebytek vybraných živin, stopových prvků, vitamínů i nadměrný příjem energie by mohl dětský organizmus ohrozit. Jídelníček by měl obsahovat hodně ovoce, zeleniny, libového masa, ryb, luštěnin, obilných výrobků a vhodných tekutin. Jídlo musí být připravováno v hygienicky odpovídajícím prostředí a při zajištění správných technologických postupů. MŠPZ umožňuje stravovat se i dětem s dietami. Děti mají možnost zvolit si i množství jídla (Havlínová, Vencálková, 2006, str. 57-59).

5.5.6 Spontánní hra

Opravilová chápe hru jako základní a nejdůležitější činnost, kterou předškolní dítě v MŠ vykonává. Je zároveň i jednou z hlavních vývojových potřeb tohoto období. Obsahuje širokou škálu činností a aktivit, které přispívá k rozvoji poznání dítěte. Mateřská škola podporuje spontánní hru vhodným vybavením a uspořádáním třídy, herny, vnějších prostor, režimem dne, programem činností i cílem výchovně vzdělávacího programu (Opravilová, 1988, str. 40).

Úkolem MŠPZ je vytvářet prostor, čas a prostředky pro spontánní hru dětí všech věkových skupin ve třídě, a to hlavně pro hru vycházející z přirozených potřeb a zájmů dítěte. Bez možnosti spontánně si hrát by dítě mohlo být frustrováno až deprimováno. Jestliže nebyla v tomto období naplněna potřeba hrát si, mohou v pozdějším životě vznikat problémy. Dítě, které nemělo možnost si v předškolním období podle svých potřeb hrát, není v pozdějším životě schopno samostatně pracovat (Havlínová, Vencálková, 2006, str. 61,62).

5.5.7 Podnětné věcné prostředí

Mateřská škola je místem setkávání různorodé skupiny s širokým věkovým rozpětím, s odlišnými potřebami a nároky. Je místem pro život i práci dětí, učitelů i provozních zaměstnanců. Prostředí školy má vliv na zúčastněné, na jejich stav zdravotní i psychický, na jejich chování a prožívání. Aby toto prostředí bylo podnětné a bezpečné, vytváří MŠPZ ve všech svých prostorách vstřícné, estetické a hygienicky nezávadné prostředí. Kvalita věcného prostředí vytváří ve škole klima, které má vliv na pohodu všech zúčastněných. MŠ má mít dostatečně velké prostory, které jsou členěny do hracích a pracovních koutů. Škola by měla mít i dostatečně velkou zahradu pro pobyt a pohyb dětí venku. Všechno vybavení a zařízení musí být bezpečné, snadno udržovatelné, musí splňovat přísná hygienická nařízení pro provoz MŠ, zároveň by mělo splňovat i estetická hlediska (Havlínová, Vencálková a kol., 2006, str. 65,66).

5.5.8 Bezpečné sociální prostředí

Sociálním prostředím nazýváme souhrn jevů, procesů, situací vztahů, které dítě v mateřské škole obklopuje. Pole intenzity podnětů, rozlišujeme prostředí zdravé, optimální a prostředí podmětově chudé, znevýhodňující vývoj dětí (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, str. 270).

Sociální prostředí mateřské školy je souhrnem dějů, vztahů, procesů a duševních stavů jednotlivců. Zahrnuje i vztahy s lidmi z okolí MŠ, je odrazem společenských poměrů. Pro realizaci kurikula MŠPZ je podmínkou, aby škola vytvořila prostředí, které inspiruje, je základem pro spokojenost a přispívá ke zlepšování výkonu všech. To lze jen za předpokladu, že všichni v MŠ jsou rovnocennými partnery, kteří navzájem spolupracují. Dobré sociální klima ve škole je výrazem kvality mezilidských vztahů, má příznivý vliv na zdraví všech jedinců i sociálních skupin společnosti (Havlínová, Vencálková, 2006, str. 65, 66).

5.5.9 Participativní a týmové řízení

Ne každý kolektiv mateřské školy může pracovat s kurikulem podpory zdraví. Předpokladem pro práci s ním je přijmout i zdravý životní styl, být zodpovědný za své zdraví, jak tělesné, tak duševní. V procesu vytváření podmínek zdravého

prostředí jsou zapojeny všichni – učitelé, provozní zaměstnanci, rodiče i děti. MŠPZ uplatňuje a rozvíjí styl řízení založený na participaci a vzájemné kooperaci všech osob v mateřské škole i mimo ni. Tím, kdo je ve vztahu ke zřizovateli a veřejnosti zodpovědný za vzdělávací program MŠPZ a jeho uskutečňování, za koncepci podpory zdraví a výsledky školy, je ředitelka školy. Jejím úkolem je ponechat učitelkám prostor pro jejich tvůrčí schopnosti a přístup při práci s dětmi, delegovat na ně některé pravomoci. Ředitelka má být tím, kdo umí naslouchat, na druhou stranu svými věcnými argumenty umět druhé motivovat a přesvědčovat. Umí pracovat s týmem, odstraňuje bariéry při vzájemné komunikaci a spolupráci se zaměstnanci, rodiči, zřizovatelem či jinými orgány a organizacemi (Havlíková, Vencálková, 2006, str. 72-75).

5.5.10 Partnerské vztahy s rodiči

Rodiče dětí, které dnes nastupují k předškolnímu vzdělávání do mateřské školy, jsou mnohem náročnější než dříve. Svobodová uvádí, že základem je neformální spolupráce. Než se malý človíček stane členem společenství mateřské školy, měla by rodičům škola poskytnout dostatek informací o tom, jak škola funguje, jaký je její vzdělávací program a další důležité informace. Rodiče mají možnost najít informace o škole na webových stránkách školy, mnohé školy vydávají i školní noviny či bulletiny. V průběhu vzdělávání dítěte v MŠ mají rodiče právo na informace o tom, jak jejich dítě prospívá, co se jejich dítě naučilo, co dělá dobře. (Svobodová a kol., 2010, str. 63-65).

MŠPZ rozvíjí a upevňuje společenství mateřské školy a rodiny jako důležitou součást k zajištění účinnosti projektu podpory zdraví. Působením školy a rodiny dochází k vzájemnému prolínání vlivů z rodiny do MŠ a opačně. To vše na základě vzájemné tolerance, respektu a otevřeného partnerství. MŠPZ si je vědoma toho, že základem pro předškolní dítě je rodinná výchova, na které škola staví, kterou vhodně doplňuje (Havlíková, Vencálková a kol., 2006, str. 77-80).

5.5.11 Spolupráce mateřské školy se základní školou

Přechod dítěte z mateřské školy do školy je zásadní a významnou etapou v životě dítěte. Mění se nejen jeho sociální postavení, ale i jeho denní režim, prostor

a čas věnovaný převážně spontánní hře je nahrazen pracovními činnostmi, novými vztahy a vazbami. Součástí školního vzdělávacího programu MŠPZ je plán spolupráce se základními školami, které jsou v blízkosti mateřské školy. Součinností se základní školou pomáhá MŠPZ vytvářet podmínky pro plynulý, ničím nestresující přechod dětí z mateřské školy do školy základní. Děti ve věku 5-6 let jsou na roli školáka připravováni, je posilována jejich sebedůvěra, schopnost věřit ve své síly. Jen tak může být školní docházka přínosná. Mateřská škola je iniciátorem spolupráce se základními školami, učitelky MŠPZ se seznamují s programem základní školy, s učitelkami prvních tříd. Tato spolupráce vede k zjištění, jaké nároky budou kladeny na děti v základní škole. Pomáhá zajišťovat návaznost výchovně vzdělávací práce v mateřské škole a prvním stupni školy základní (Havlíková, Vencálková, 2006, str. 82-85).

5.5.12 Začlenění mateřské školy do života obce

Mateřská škola není ve svém působení izolovaná. Je vždy součástí komunity obce, ve velkých městech součástí městské části, obvodu. Je prostředím, které vytváří základní společenské hodnoty, včetně zdravého způsobu života. MŠPZ je nedílnou součástí obce, je významnou složkou její stability. Vyvíjí aktivity, kterými se podílí na životě a rozvoji obce. Škola představuje široké společenství lidí, kteří svými vztahy ovlivňují klima obce. Škola svými aktivitami doplňuje kulturně duchovní život obce. Mateřská škola podporující zdraví je pro obec garantem k naplnění Úmluvy o právech dítěte i k rozvoji demokratických společenských principů. Dobře fungující MŠPZ s kvalitním a erudovaným týmem nemá problém ujasnit představitelům obce, tedy zřizovateli MŠ, podstatu zdravého vývoje dětí v rámci programu MŠ podporující zdraví (Havlíková, Vencálková a kol., 2006, str. 86-89).

6 Evaluační šetření

První část práce se věnovala teoretickým východiskům spojených s předškolním vzděláváním, rozvojem osobnosti dítěte předškolního věku, školní legislativou, programy pro předškolní vzdělávání - RVP PV a MŠPZ. Druhá část práce bude zaměřena na evaluační šetření podmínek předškolního vzdělávání v MŠ podporující zdraví a klasické mateřské školy a jejich hodnocení.

6.1 Cíl evaluačního šetření

Hlavním cílem je získání konkrétních poznatků o tom, zda program MŠPZ vytváří dobré podmínky pro formování osobnosti dítěte předškolního věku, jeho vzdělávání a utváří základy pro celoživotní učení a může tak být příkladem dobré praxe alternativních škol.

Základní otázky, na které má šetření odpovědět, vychází z legislativních požadavků na předškolní vzdělávání v ČR:

1. Lze v MŠPZ dodržet podmínky RVP PV ?
2. Jsou podmínky vzdělávání MŠPZ srovnatelné, či lepší než v klasické MŠ?

6.2 Objekt evaluačního šetření

Pro záměry evaluačního šetření vzdělávacích podmínek byly vybrány dvě mateřské školy krajského města. Klasická MŠ vytváří vzdělávací program dle RVP PV, MŠPZ dle Kurikula podpory zdraví. Protože výsledky evaluačního šetření, které je nástrojem pro zkvalitnění práce školy a zároveň nástrojem konkurenčním a mohou být veřejně přístupné, respektují požadavek na zachování anonymity obou škol.

Mateřská škola podporující zdraví je do sítě MŠPZ zařazena od roku 1998. Zřizovatelem MŠ je obec. Ve škole se vzdělává 104 dětí, které jsou rozděleny ve čtyřech heterogenně uspořádaných třídách. Osm učitelek školy je plně kvalifikovaných, dále se průběžně vzdělávají. Třídy jsou koncipovány jako tvořivé dílny, kde děti pracují s různým materiálem. Cílem je vytvořit dětem takové prostředí, kde se budou cítit bezpečně a kde plně jsou respektovány, což jim umožňuje chovat a vyvíjet se zcela přirozeně a dovést je na konci předškolního

období k tomu, aby v rozsahu svých osobních předpokladů získaly věku přiměřenou fyzickou, psychickou i sociální samostatnost. Vytvořily si základy pro zdravé sebevědomí a sebejistotu, schopnost být samy sebou a zároveň přizpůsobit se životu v sociální skupině. Hlavním prostředkem výchovy a vzdělávání je volná hra, prožitkové učení, komunitní a komunikační kruh. Při všech činnostech jsou děti vedeny k vzájemnému respektování. Preferována je činnost individuální a skupinová před frontální. Ve všech třídách jsou vytvářeny podmínky pro duševní pohodu a soustředěnou práci. Třídy jsou dobře a promyšleně vybaveny hračkami, nářadím a materiálem pro tvořivé dílny. Vybavení je koncipováno tak, aby odpovídalo všem třem věkovým skupinám, které se ve třídách vzdělávají. V posledních pěti letech prošla škola, která poskytuje dětem vzdělávání již 55 let, rozsáhlou rekonstrukcí (okna, fasáda, střecha, toalety, umyvárny, školní kuchyň, vybavení nábytkem, školní zahrada).

Klasická mateřská škola se nachází v okrajové části města. Zřizovatelem je obec. Její kapacita je 104 dětí, ty jsou zařazovány do čtyř homogenně uspořádaných tříd. Vzdělávání dětí zajišťuje osm učitelek s požadovanou odbornou kvalifikací. Škola prošla od roku 2000 několika rekonstrukcemi. Koncepce školy je založena na ŠVP, který škola zpracovává na základě RVP PV, začleněny jsou prvky „ekologické“ výchovy, zařazen je i „minimální preventivní protidrogový“ program. Hlavním cílem je podpora osobnosti dítěte, upevňování mezilidských vztahů a položení základů k celoživotnímu učení. Třídy jsou vybaveny k zabezpečení výchovně vzdělávací práce vhodnými pomůckami, nářadím a náčiním. Postupně je obnovováno vybavení tříd nábytkem a dalším vybavením. Škola disponuje i rozsáhlou zahradou. v MŠ fungují i zájmové kroužky – výtvarný, literární, ekologický, keramika, angličtina. Škola spolupracuje s různými školami a institucemi, což je zakotveno v ŠVP. Cíle školy jsou v souladu s RVP PV. Součástí školy je i školní kuchyň, která zajišťuje správnou životosprávu dětí.

Charakteristika obou škol byla zpracována na základě školních vzdělávacích programů škol, dalších dokumentů škol a osobní návštěvy klasické školy.

6.3 Metody a techniky evaluačního šetření

Pro získání dat je použita metoda anonymního dotazníkového šetření. Dotazník byl vytvořen na základě evaluačního hodnocení zdravých škol – INDI MŠPZ- nástroj pro autoevaluaci. Tento evaluační nástroj mají k dispozici školy zařazené do sítě zdravých škol a zpracovávají jej každé tři roky. Dotazníkové šetření bylo upraveno, aby mohlo relevantně hodnotit podmínky vzdělávání jak MŠPZ, tak i klasické MŠ (např. vyřazena zásada/podmínka smíšených tříd apod.).

Dotazník je tvořen jedenácti zásadami/podmínkami předškolního vzdělávání, které jsou podrobně popsány v 5. kapitole. Ke každé podmínce předškolního vzdělávání je přiřazeno kritérium, k němu pak soubor indikátorů. Výběrové položky v dotazníku jsou položky škálové, respondenti odpovídají tak, že vybírají určitý hodnotící bod na předložené škále.

Výzkumný vzorek

Dotazníkovým evaluačním šetřením byli osloveni učitelky a rodiče obou mateřských škol. v MŠPZ odpovídalo 9 učitelek ve věku 27- 60 let, z toho jedna dlouhodobě zastupující učitelka (bývalá učitelka MŠ- 63 let), v klasické MŠ 8 učitelek ve věku 33 – 63 let. V zásadě/podmínce „partnerské vztahy s rodiči“ byli do šetření zapojeni i rodiče obou mateřských škol. v MŠPZ bylo rozdáno 81 dotazníků, odevzdáno bylo 68 dotazníků, což je návratnost 85%. v klasické MŠ bylo rozdáno rodičům 79 dotazníků, odevzdáno bylo 56 dotazníků, což je návratnost 71%.

Vyplněné dotazníky respondenti anonymně odevzdávali do připravených schránek ve vestibulu škol.

Zpracování dotazníků

Výsledky dotazníkového šetření jsem zpracovala kvantifikačně.

Respondenti odpovídali v položkách ve čtyřstupňové škále:

- rozhodně ne 1 bod,
- spíše ne 2 body,
- spíše ano 3 body,
- rozhodně ano 4 body.

Po sečtení bodů v jednotlivých položkách byly hodnoty jednotlivých indikátorů převedeny na procentuální vyjádření. Výsledky komparace byly zpracovány do hodnotících tabulek.

6.4 Komparace podmínek vzdělávání MŠPZ a klasické MŠ

Výsledky evaluačního šetření zásad/podmínek předškolního vzdělávání je sestaveno do jedenácti tabulek, kde byly výsledky převedeny na **procentuální vyjádření** a porovnány dosažené hodnoty MŠPZ a klasické MŠ. Ke každé tabulce je připojen komentář, kde jsou výsledky komparace interpretovány.

1. Učitelka mateřské školy a zdraví

Kritérium: učitelka má ujasněný postoj ke zdravému životnímu stylu který napomáhá vytvářet a naplňovat v MŠ.		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
1.1 Ve svém volném čase se věnuji aktivnímu odpočinku.	90,8	81,3
1.2 Vyhledávám příležitosti k vhodnému, pro mne přiměřenému pohybu.	90,8	78,0
1.3 Přijímám děti takové, jaké jsou, respektuji odlišnosti.	93,8	93,8
1.4 Zabývám se prevencí vyhoření.	75	68,8
1.5 v MŠ se chovám autenticky (mé slovní projevy jsou v souladu s činy).	93,8	90,8
1.6 Dodržuji zásady hlasové hygieny.	93,8	87,5
1.7 v MŠ vyjadřuji a pojmenovávám své pocity.	78	75
1.8 Poskytuji dětem i rodičům dobrý vzor k napodobování.	90,8	90,8
1.9 Spoluvytvářím tradice a rituály třídy i mateřské školy.	90,8	81,3
1.10 Cíleně se vzdělávám	90,8	93,8
1.11 Přijímám osobní odpovědnost za naplňování programu mateřské školy.	93,8	90,8
1.12 Komunikuji vstřícně a partnersky.	93,8	93,8
Hodnocení kritéria v %:	82,7	78,1

Tabulka č. 1: Učitelka mateřské školy a zdraví

Komentář:

Při porovnání této zásady/podmínky vyplývá, že učitelky obou MŠ mají kladný vztah ke zdravému životnímu stylu a pomáhají ho uplatňovat při práci v MŠ. Větší rozdíl je pouze u indikátoru 1.2, což je zřejmě odrazem vyššího věkového průměru u učitelek klasické MŠ (průměr 53 let), oproti průměrnému věku učitelek MŠPZ (45 let) a kladnému přístupu učitelek MŠPZ k pohybu, který je předpokladem pro harmonický tělesný i duševní rozvoj jedince, jako jeden z cílů programu zdravých škol.

2. Rytmický řád života a dne v MŠ

Kritérium: MŠ stanovuje a dodržuje rámcová pravidla, která umožňují pružné rozhodování a uspokojování individuálních potřeb všech zúčastněných v MŠ		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
2.1 v MŠ umožňujeme dětem adaptovat se na prostředí spolu s blízkým člověkem	93,8	90,8
2.2 Umožňujeme přivádět a odvádět děti do MŠ dle potřeby rodiny	93,8	90,8

2.3 Dodržujeme přiměřené rozmezí mezi jídly - maximálně tříhodinové.	93,8	93,8
2.4 Umožňujeme dětem odejít na WC, kdykoli potřebují	96,8	96,8
2.5 Denně trávíme s dětmi nejméně 2 hodiny, i více	93,8	71,8
2.6 v MŠ umožňuje nastavená organizace dne přizpůsobovat se aktuálnímu dění.	93,8	87,5
2.7 Provozní obtíže řešíme tak, aby to nebylo na úkor dětí (spojování, přesouvání).	87,5	90,8
2.8 Poskytujeme dětem dostatek času pro spontánní činnosti.	93,8	93,8
2.9 Upozorňujeme děti včas, že bude třeba činnost dokončit.	96,8	93,8
2.10 Organizujeme činnosti dětí tak, aby na sebe bez prostojů navazovaly	90,8	81,3
2.11 Kombinujeme nabídku klidných a pohybových aktivit	93,8	93,8
2.12 Vytváříme podmínky k odpočinku dětí v průběhu dne (klidný, tichý kout).	84,3	81,3
2.13 Umožňujeme dětem spát a odpočívat po obědě tak dlouho, jak potřebují.	84,3	81,3
2.14 Dětem s menší potřebou spánku nabízíme jinou činnost.	71,8	40,5
2.15 Nadstandardní aktivity organizujeme v rámci vzdělávací nabídky.	71,8	78
2.16 Tyto aktivity jsou v náplni práce učitele/učitelky.	84,3	81,3
Hodnocení kritéria v %:	89,1	84,2

Tabulka č. 2: Rytmický řád života a dne v MŠ

Komentář:

V této zásadě/podmínce je největší rozdíl v indikátoru 2.5. Ačkoli obě MŠ mají k dispozici poměrně velkou zahradu, dobře vybavenou prvky pro aktivní pohyb dětí a obě mají blízko lesopark, vykazuje klasická MŠ nižší míru pobytu dětí venku. Pobyt venku je jednou z priorit MŠPZ, ven směřuje i vzdělávací činnosti, protože hlavní metodou MŠPZ je prožitkové učení. Další rozdílnou položkou je položka 2.14, kde MŠPZ nabízí pro děti „nespavce“ ve větší míře náhradní činnosti než klasická MŠ, přičemž obě MŠ mají samostatné ložnice a je tedy možné tyto činnosti zařadit. Tento rozdíl je dán i charakteristikou složení tříd, kdy ve třídě MŠPZ jsou děti ve věku od tří do šesti let a mají tak různou potřebu spánku, což se jim MŠPZ snaží individuálně zajistit a naplnit tím princip respektu k přirozeným potřebám jednotlivce.

3. Tělesná pohoda a volný pohyb

Kritérium: MŠ zabezpečuje dětem dostatek spontánního pohybu. Nabízí jim pohyb řízený a tím podporuje jejich celkovou tělesnou a duševní pohodu.		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
3.1 Omezujeme sezení u stolečků na nejmenší možnou míru.	90,8	81,3
3.2 Třídy MŠ jsou vybaveny volně přístupným nářadím a náčiním pro pohyb.	90,8	87,5
3.3 Umožňujeme dětem bezpečný pohyb v prostorách celé MŠ.	93,8	96,8
3.4 Motivujeme děti k pohybu.	96,8	96,8
3.5 Zařazujeme promyšlené a cílevědomé cvičení pro zdravý tělesný vývoj dětí.	96,8	93,8

3.6 Zajišťujeme správné mikroklima (svícení, teplota, větrání).	93,8	93,8
3.7 Otužujeme děti vzduchem, vodou, sluncem.	96,8	96,8
3.8 Vedeme děti ke správné péči o zuby.	96,8	84,3
3.9 Vedeme děti k oblékání, které je přiměřené počasí a činnostem.	96,8	96,8
3.10 Podporujeme zdatnost dětí delšími procházkami do okolí.	96,8	87,5
3.11 Vyhledáváme přírodní prostředí k různorodému spontánnímu pohybu dětí.	93,8	90,8
3.12 Zařazujeme pohybové hry a činnosti i při pohybu venku.	96,8	87,5
3.13 Nabízíme dětem další aktivity (např. plavecký, lyžařský výcvik, jóga).	93,8	81,3
Hodnocení kritéria v %:	95	90,4

Tabulka č. 3: Tělesná pohoda a volný pohyb

Komentář:

Obě MŠ mají k pohybu dětí tělocvičnu, kterou vybavily dostatkem nářadí i náčiní. K pohybu dětí je dostatek herních prvků na školní zahradě. v každé třídě MŠPZ jsou i pomůcky k pohybu dětí volně v dosahu, v klasické MŠ si o ně děti musí říci. Obě školy nabízí dětem plavecký výcvik. MŠPZ s dětmi 2x ročně vyjíždí do školy v přírodě, klasická MŠ školy v přírodě nepořádá. Pro pobyt venku děti v MŠPZ mají i holínky a pláštěnky, aby mohly ven za každého počasí. Obě MŠ dbají na správné čištění zoubků dětí po obědě, MŠPZ spolupracuje s dentálním střediskem a dentálními preventivy.

4. Správná výživa

Kritérium: MŠ zajišťuje pestrou a vyváženou stravu		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
4.1 MŠ zjišťuje stravovací návyky dítěte/rodiny.	90,8	87,5
4.2 Umožňujeme individuální stravování dětí indikované lékařem.	90,8	93,8
4.3 Jídelníček MŠ je sestaven s přihlédnutím k racionální výživě.	87,5	87,5
4.4 Podáváme dětem ovoce, syrovou zeleninu.	96,8	96,8
4.5 v MŠ podáváme jídlo tak, aby vzbuzovalo chuť k jídlu.	93,8	93,8
4.6 Sledujeme skladbu jídelníčku, vyhodnocujeme spotřební koš.	93,8	93,8
4.7 Umožňujeme dětem obsluhovat se samostatně.	81,3	84,3
4.8 Umožňujeme dětem určit si velikost porce.	90,8	71,8
4.9 Pitný režim je zajištěn po celý den.	100	100
4.10 Děti mohou svačit postupně v rozmezí půl hodiny.	68,8	50
4.11 Respektujeme pomalejší tempo při jídle.	93,8	93,8
4.12 Nabízíme a motivujeme k ochutnání méně oblíbeného jídla.	96,8	96,8
4.13 Přípravujeme s dětmi pokrmy při dodržení hygienických zásad.	90,8	81,3
Hodnocení kritéria v %:	90,4	87

Tabulka č. 4: správná výživa

Komentář:

Klasická mateřská škola má vyšší hodnocení i indikátoru 4.2, v současné době poskytuje individuální stravování dvěma dětem. Neumožňuje svačit dětem v rozmezí půl hodiny, což je u MŠPZ dáno pravidlem, že děti hry ukončují postupně a tedy postupně začínají svačit a je respektováno jejich tempo při jídle, na rozdíl od klasické MŠ, kde děti uklízí hromadně (50 %). V rámci prožitkového učení děti MŠPZ častěji připravují pokrmy (saláty, pomazánky), než děti v klasické MŠ. Smíšené třídy MŠPZ respektují i volbu velikosti porce jídla dle potřeb dětí. v obou MŠ mají děti možnost přídatku, děti se obsluhují samostatně (příbory, prostírky, skleničky, starší děti si nosí i talíře s jídlem). Obě MŠ mají školní kuchyň, která zajišťuje zdravou výživu pro předškolní děti, dobrou spolupráci, nabízí recepty pro rodiče, ochutnávky jídel apod.

5. Spontánní hra

Kritérium: MŠ vytváří prostor, čas a prostředky pro spontánní hru jako hlavní a sebezovývající činnost vycházející z přirozených potřeb dítěte.		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
5.1 v MŠ umísťujeme hračky, knihy a pomůcky v otevřených policích	93,8	93,8
5.2 Ve třídě vytváříme ohraničené herní kouty.	96,8	84,3
5.3 Umožňujeme dětem spontánně si hrát a nabízíme i řízené činnosti.	96,8	96,8
5.4 Přizpůsobujeme vybavení třídy potřebám a zájmům dětí.	96,8	93,8
5.5 Nabízíme hračky a pomůcky pro všechny typy her.	93,8	93,8
5.6 Umožňujeme dětem brát si hračky a pomůcky samy.	93,8	90,8
5.7 Umožňujeme dětem hrát si s různým materiálem (písek, voda, látky, dřevo)	90,8	93,8
5.8 Máme vyhrazené místo, kde si děti vystavují své výtvary.	93,8	93,8
5.9 Necháváme dětem dostatek času na hru, mohou ji dokončit později.	96,8	93,8
5.10 Požadujeme, aby si děti po ukončení hry po sobě uklidily.	93,8	96,8
5.11 Umožňujeme dětem spolupodílet se na vytváření herních koutů.	96,8	71,8
5.12 Máme s dětmi domluvená herní pravidla (počet dětí v koutku, ukončení hry).	93,8	93,8
Hodnocení kritéria v %:	94,8	91,4

Tabulka č. 5: Spontánní hra

Komentář:

Z indikátorů 5.2 a 5.11 vyplývá, že třídy klasické MŠ nemají dostatečně oddělené hrací prostory pro skupinové či individuální hry, na vytváření koutů se děti nepodílí (84,3 % a 71,8%). Obě školy jsou vybaveny hračkami, které odpovídají věku dětí, jsou hygienické. Umístěny jsou v dosahu dětí, zajišťují hry s různým materiálem. Děti mají pro hru dostatečný prostor, jsou vytvořena pravidla pro

ukončení hry, úklid hraček, možnost dokončit hru později – je vyhrazeno místo, kde si děti stavby či výrobky mohou vystavit. Každá třída MŠPZ je vybavena hračkami a pomůckami pro děti ve věku od tří do šesti let, což je podmínkou smíšeného uspořádání tříd.

6. Podnětné věcné prostředí

Kritérium: MŠ vytváří funkční, vkusné, podnětné a hygienicky nezávadné prostředí pro pohodu všech v MŠ.		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
6.1 Vybavení tříd hračkami a pomůckami odpovídá věkovému uspořádání dětí.	96,8	93,8
6.2 Výzdoba je vkusná, odpovídá chápání dětí předškolního věku.	96,8	96,8
6.3 Děti se podílejí výtvarně na výzdobě třídy, školy.	93,8	96,8
6.4 Děti se podílejí na přípravě a úklidu pracovního místa.	96,8	96,8
6.5 Umožňujeme dětem podílet se na přípravě stolování (volné příbory, talíře, prostírky).	93,8	87,5
6.6 Děti mají k dispozici počítač.	75	62,5
6.7 Členění a vybavení třídy umožňuje různorodé aktivity.	96,8	96,8
6.8 Eliminujeme výskyt jedovatých, alergizujících rostlin v MŠ i okolí.	93,8	96,8
6.9 Věcné podmínky umožňují integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.	75	75
6.10 v MŠ udržujeme čisté a hygienicky nezávadné prostředí.	100	100
Hodnocení kritéria v %:	91,8	90,2

Tabulka č. 6: Podnětné věcné prostředí

Komentář:

Indikátory této zásady/podmínky jsou MŠ hodnoceny vysoko, pokles je v bodě 6.6. MŠPZ dostala darem počítačové pracoviště na konci roku 2013, zatím se učitelky s pracovištěm seznamují a proškolují. Klasická MŠ počítače pro děti nemá, mohou však pracovat s interaktivní tabulí a to ve dvou třídách školy. V současné době se ani v jedné škole nevzdělává dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, školy nemají bezbariérový přístup. V minulých letech se v MŠPZ vzdělávaly dvě děti s poruchami sluchu a jedno dítě s poruchou zraku. Obě školy dbají na čisté a hygienicky nezávadné prostředí, eliminují ohrožující prvky, jedovaté rostliny. Samozřejmostí škol jsou vystavené práce dětí, jak výtvarné tak i pracovní v interiéru školy.

7. Bezpečné sociální prostředí

Kritérium: MŠ vytváří bezpečné sociální klima na základě vzájemné důvěry, úcty, empatie a solidarity mezi všemi skupinami, které tvoří její společenství.

indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
7.1 v MŠ vytváříme pravidla soužití spolu s dětmi (chování, bezpečnost, hygiena).	96,8	96,8
7.2 Dbáme na dodržování pravidel soužití (důvěra, naslouchání).	96,8	96,8
7.3 Při porušení pravidel hledáme společně vhodné řešení.	93,8	93,8
7.4 Necháváme dětem pocítit následky porušení pravidel.	93,8	93,8
7.5 v MŠ je příznivá atmosféra - komunikace, důvěra.	96,8	93,8
7.6 Prožíváme uspokojení z práce a dobrého výsledku.	93,8	93,8
7.7 Dodržujeme rovný přístup ke všem.	93,8	87,5
7.8 Předcházíme nadměrné psychické zátěži, stresu.	87,5	84,3
7.9 Zabýváme se prevencí šikany.	93,8	96,8
7.10 Dítě oslovujeme křestním jménem, v podobě, jak je zvyklé.	100	100
7.11 v MŠ se chováme přirozeně, bez obav.	96,8	96,8
7.12 Poskytujeme věcnou zpětnou vazbu.	90,8	93,8
7.13 Máme možnost všichni vyjádřit svůj názor, své pocity.	96,8	96,8
7.14 Sledujeme cíleně vztahy mezi dětmi.	96,8	96,8
7.15 Dodržujeme dohodnutou organizaci práce.	93,8	96,8
7.16 Preferujeme aktivity rozvíjející spolupráci a kooperaci.	96,8	96,8
Hodnocení kritéria v %:	94,9	94,7

Tabulka č. 7: Bezpečné sociální prostředí

Komentář:

Procentuální vyjádření je u této zásady/podmínky vyrovnané. Obě MŠ vytváří pro děti prostředí vstřícné, neohrožující, podnětné a bezpečné. Stabilní kolektiv pracovníků obou MŠ vytváří dobré klima ve škole, vzájemně se respektují, spolupráce je založena na důvěře, empatii a vstřícné komunikaci. Školy mají vytvořena pravidla soužití, a to jak mezi dospělými (zaměstnanci, rodiče, veřejnost, zřizovatel), dospělými a dětmi, i mezi dětmi samotnými. Jen v takovémto klimatu důvěry mohou mít všichni zúčastnění pocit uspokojení z práce, z dobrých výsledků, lépe lze řešit problémy, které v každé skupině občas nastanou. Důležitým prvkem je i zpětná vazba, která umožňuje vhodně reagovat na změny a posouvat školu dál k její vizi.

8. Participativní a týmové řízení

Kritérium: MŠ uplatňuje řízení založené na vedení lidí, spoluúčasti, spoluzodpovědnosti a spolupráci všech zúčastněných.		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
8.1 MŠ poskytuje pravdivé a potřebné informace, má vypracovaný informační systém.	96,8	96,8
8.2 ředitelka vytváří vhodné podmínky pro práci zaměstnanců.	100	100
8.3 Vnáší do práce školy odbornost, iniciativu, týmovou spolupráci.	96,8	100
8.4 Zapojuje spolupracovník do tvorby koncepcí a dokumentů školy.	96,8	93,8
8.5 Deleguje na spolupracovníky kompetence.	96,8	96,8

8.6 Podporuje otevřenou a obousměrnou komunikaci.	93,8	96,8
8.7 Vyhýbá se manipulativnímu chování vůči ostatním.	96,8	96,8
8.8 Problémy řeší neodkladně, poskytuje pomoc.	90,8	96,8
8.9 Vytváří podmínky pro další vzdělávání zaměstnanců.	96,8	96,8
8.10 Změny zavádí po konzultacích s ostatními, se souhlasem většiny.	93,8	93,8
8.11 Spolu s ostatními organizuje akce, rozvíjí tradice školy.	100	96,8
8.12 Pravidelně kontroluje plnění úkolů, s výsledky ostatní seznamuje.	93,8	93,8
8.13 Pravidelně vyhodnocuje činnost školy, vzdělávací výsledky.	93,8	93,8
8.14 Zjištění využívá ke zvyšování kvality školy, k rozvoji školy.	93,8	93,8
8.15 Je spravedlivá v hodnocení lidí, očekávání výsledků práce.	96,8	96,8
8.16 Respektuje názory, schopnosti svých spolupracovníků.	93,8	93,8
Hodnocení kritéria v %:	95,7	95,8

Tabulka č. 8: Participativní a týmové řízení

Komentář:

Tato zásada získala nejlepší hodnocení. Obě školy mají vytvořený dobře fungující informační systém. Zaměstnanci vysoce hodnotí ředitelky za vytváření dobrých podmínek k práci všech zaměstnanců školy. Do koncepcí školy zapojují ostatní pedagogy i provozní zaměstnance. Ředitelka MŠPZ v bodě 8.8 získala menší hodnocení. Z důvodu vysokoškolského studia a její nepřítomnosti ve škole se ne vždy daří problémy řešit neodkladně. Na škole ji však zastupuje vedoucí učitelka, která je k řešení problémů kompetentní. Učitelky obou MŠ kladně hodnotí podmínky pro další vzdělávání zaměstnanců, chování ředitelek hodnotí jako vstřícné, nemanipulující, oceňování jejich práce za spravedlivé. Výsledky školy i práce zaměstnanců je pravidelně vyhodnocována na pedagogických radách, v případě potřeby se scházejí na tzv. „pětiminutovky“ k vyřešení okamžitého problému.

9. Partnerské vztahy s rodiči

Kritérium: MŠ a rodina se vzájemně ovlivňují na základě tolerance, respektu, partnerství a otevřenosti.		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
9.1 Škola nabízí novým dětem a rodičům adaptační program.	96,8	96,8
9.2 Umožňuje pobývat rodičům s dětmi ve třídě při adaptaci.	96,8	93,8
9.3 MŠ zjišťuje d rodičů informace o dítěti (dotazník, konzultace).	93,8	93,8
9.4 MŠ Zjišťuje požadavky rodičů (dotazník, konzultace).	87,5	90,8
9.5. Poskytuje rodičům informace o vzdělávání a výchově (nástěnky, portfolia, schůzky).	93,8	93,8
9.6 Využívá odbornosti rodičů pro obohacení práce v MŠ (exkurse na pracovišti).	81,3	81,3
9.7 MŠ zapojuje rodiče do tvorby dokumentů školy.	68,8	68,8
9.8 Poskytuje rodičům poradenství o výchově a vzdělávání.	96,8	90,8
9.9 Problémy řeší s rodiči individuálně, společně hledají vhodné řešení.	96,8	96,8
9.10 MŠ poskytuje kontakty na odborná pracoviště (PPP, logopedie).	96,8	96,8

9.11 MŠ zveřejňuje dokumenty školy (ŠVP, řády, ankety).	90,8	93,8
9.12 MŠ získává od rodičů zpětnou vazbu (dotazníky, ankety, rozhovory).	90,8	59,5
9.13 MŠ pořádá akce pro rodiče (tvoření s dětmi, besídky, slavnosti).	93,8	93,8
9.14 o dění MŠ informuje na webových stránkách školy.	96,8	96,8
9.15 s rodiči komunikujeme jako s rovnými partnery a klienty.	96,8	96,8
Hodnocení kritéria v %:	91,8	89,6

Tabulka č. 9: Partnerské vztahy s rodiči

Komentář:

V indikátoru 9.7 shodně učitelky i rodiče vykázali nízké procentuální hodnocení zapojení rodičů do tvorby dokumentů školy (68,8%). Pravidlem MŠPZ je možnost vstupu rodičů do třídy, klasická MŠ tuto možnost nabízí rodičům v menší míře. Obě školy mají dobře vypracován systém komunikace s rodiči, ti se neobávají řešit s učitelkami problémy, které v MŠ nastanou a hledat společně vhodná řešení. V klasické MŠ je nízko hodnocena zpětná vazba od rodičů (59,5 %). V MŠPZ je tato vazba zajištěna každoročním hodnocením výsledků školy, jejichž součástí je i dotazování rodičů formou dotazníků. Školy by mohly více zapojit rodiče do exkurzí na jejich pracoviště a dát tak dětem možnost utvořit si představu o tom, jak jejich rodiče pracují, zapojit rodiče do tvorby vzdělávacího programu, školního i třídního a tím zajistit jejich představy o práci školy.

10. Spolupráce MŠ a ZŠ

Kritérium: MŠ aktivní spoluprací se ZŠ zajišťuje nestresující a plynulý vstup dítěte předškolního věku do ZŠ.		
Indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
10.1 MŠ má se základní školou dohodnutý způsob spolupráce.	96,8	71,8
10.2 Učitelky MŠ znají prostředí základní školy, navštěvují ji.	93,8	84,3
10.3 ZŠ s dětmi pravidelně navštěvujeme, seznamujeme je s prostředím základní školy.	93,8	93,8
10.4 Připravujeme společné akce se žáky ZŠ (divadlo, besídky, sportovní akce).	93,8	59,5
10.5 Informujeme rodiče o základních školách v okolí MŠ (letáky, přednášky, nástěnky).	93,8	87,5
10.6 Rodičům zajišťujeme besedy s učiteli základních škol (v ZŠ či MŠ).	87,5	68,8
10.7 Učitelky MŠ konzultují s učitelkami ZŠ přechod dětí do základní školy.	59,5	50
10.8 Máme možnost využívat prostory ZŠ (tělocvična, dílny, hřiště).	59,5	59,5
Hodnocení kritéria v %:	85	71,9

Tabulka č. 10: Spolupráce MŠ a ZŠ

Komentář:

Tato zásada/podmínky získala vůbec nejnižší hodnocení. Obě školy sice mají vytvořený plán spolupráce se ZŠ v jejich okolí (MŠPZ 96,8 %, klasická MŠ 71,8 %), nepříznivě je hodnocen indikátor 10.7 a 10.8 (obě školy pod 60 %). Děti z obou MŠ navštěvují ZŠ, seznamují se s jejich prostředím. Děti MŠPZ se více účastní akcí, které pro ně spolupracující školy pořádají, než děti klasické MŠ. Z výsledků šetření vyplývá, že je třeba zaměřit se na užší spolupráci s učitelkami prvních tříd a zajistit nestresující přechod dětí do ZŠ. Bohužel, v době, kdy do ZŠ vstupuje hodně dětí, nemají na těchto konzultacích učitelky ZŠ zájem. Rovněž vytíženost tělocvičen a školních hřišť ZŠ nám neumožňuje ve větší míře je využívat s dětmi MŠ.

11. Začlenění MŠ do života obce

Kritérium: MŠ se aktivně podílí na životě a rozvoji obce. Obohacuje její kulturně- duchovní život.		
indikátory	MŠPZ	klasická MŠ
11.1 MŠ se zúčastní slavností a akcí v obci.	90,8	84,3
11.2 Život obce MŠ obohacuje společnými aktivitami s rodiči, s občany.	90,8	90,8
11.3 Jezdíme s dětmi na výlety do blízkého okolí.	96,8	96,8
11.4 Děti chodí na exkurze do různých organizací (policie, hasiči, nemocnice).	96,8	96,8
11.5 Čteme dětem v MŠ místní pověsti.	81,3	84,3
11.6 Podílíme se na zvelebování okolí MŠ.	75	78
11.7 Informujeme okolí o dění v MŠ (web, informační tabule, časopis).	93,8	93,8
11.8 Spolupracujeme s různými organizacemi a subjekty.	90,8	87,5
11.9 Zasiláme zřizovateli dokumentaci o škole, informujeme o dění ve škole.	96,8	100
11.10 Získáváme podporu od zřizovatele na zlepšení podmínek školy.	96,8	96,8
Hodnocení kritéria v %:	90,9	90,9

Tabulka č. 11: Začlenění MŠ do života obce

Komentář:

V této zásadě/podmínce je nízko hodnocen bod 11.6, kde hodnotily školy spoluúčast na zvelebování okolí školy (MŠPZ 75 %, klasická škola 78 %). Dříve se děti těchto škol zapojovaly do úklidu blízkého lesoparku (sběr papíru, plastových lahví). Nyní se v tomto parku nachází použité injekční stříkačky, proto školy této činnosti zanechaly v zájmu bezpečnosti dětí. Více aktivity by měly učitelky vynaložit v bodě 11.5 (hodnoceno pod 85 % u obou škol). Znat minulost svého města, jeho pověsti, historii je důležité pro vytvoření kladného vztahu dětí k místu, kde vyrůstám, kde žiju. Obě MŠ se pravidelně zúčastní akcí města i městského obvodu. O svých

aktivitách obě školy informují rodiče i veřejnost na webových stránkách i na informačním panelu ve městě (93,8 %).

6.5 Diskuse a závěry komparace

Hlavním cílem evaluačního dotazníkového šetření bylo získat konkrétní poznatky o tom, zda program MŠPZ vytváří dobré podmínky pro formování osobnosti dítěte předškolního věku, jeho vzdělávání a utváření základů pro celoživotní učení, v porovnání s podmínkami klasické MŠ, která pracuje s RVP PV. Při hodnocení dosažené úrovně podmínek obou škol jsem došla k těmto závěrům:

1. Učitelka mateřské školy a zdraví

MŠPZ dosáhla v této zásadě/podmínce hodnocení 82,7 %, klasická MŠ 78,1 %, přesto, že zdravý životní styl je i jedním z cílů RVP PV.

Učitelky klasické MŠ nevyhledávají pohybové aktivity v takové míře, jako učitelky MŠPZ. Nízce hodnoceno je i schopnost učitelů v kolektivu školy vyjadřovat a pojmenovávat své pocity. To může být zapříčiněno vyčerpáním učitelek v pracovním procesu, kdy je málo prostoru pro vzájemné soukromé rozhovory.

2. Rytmický řád života a dne

MŠPZ je v této zásadě/podmínce hodnocena 89,1%, klasická MŠ 84,2%. Klasická MŠ v menší míře uspokojuje potřeby dětí v oblasti aktivního pohybu venku a respektování individuální potřeby spánku, i když obě školy mají pro tyto potřeby dětí dobré předpoklady – samostatné ložnice.

3. Tělesná pohoda a volný pohyb

MŠPZ je v této zásadě/podmínce hodnocena 95%, klasická MŠ 90,4%. Obě školy jsou vybaveny prostory, nářadím i náčiním pro pohyb dětí. MŠPZ nabízí pro děti pobyt ve škole v přírodě, který bohužel klasická MŠ nenabízí. Ve spolupráci s rodiči vytváří MŠPZ lepší podmínky pro pohyb venku za každého počasí- ve spolupráci s rodiči (vhodné oblečení dětí). Děti obou školek pečují o svůj chrup, v MŠPZ učitelky spolupracují s odborníky.

4. Správná výživa

Hodnocení MŠPZ je 90,4%, klasické MŠ 87%. Klasická MŠ věnuje méně pozornosti uspokojování individuálních potřeb dětí, preferuje frontální metody činností, i u přípravy na stravování. V MŠPZ se děti více zapojují do běžného chodu

školy např. přípravou jídla. Obě školy splňují požadavky na zdravou, hygienicky nezávadně připravenou stravu, obě školy spolupracují v oblasti stravování s rodiči.

5. Spontánní hra

MŠPZ je hodnocena 94,8%, klasická MŠ 91,4%. Obě školy jsou velice dobře vybaveny pro různé hry dětí, klasická MŠ nemá prostor dostatečně členěn pro jednotlivé herní či pracovní činnosti. Dětem není dán prostor si tyto kouty vytvořit na základě svých potřeb k individuálním či skupinovým činnostem. Jednotné působení je zajištěno vytvořením společných pravidel ve třídách obou MŠ.

6. Podnětné věcné prostředí

MŠPZ je hodnocena 91,8%, klasická MŠ 90,2%. Obě školy jsou dobře vybaveny pro rozvoj a vzdělávání předškolních dětí. V MŠPZ bude práce s počítačem dětem teprve nabídnuta. Prostor škol je pro děti podnětné, rozvíjí všechny oblasti dětského vývoje, tělesný, duševní i duchovní. Je zajištěna komplexnost, to znamená, že je zajištěn rozvoj celé osobnosti dítěte. Školy jsou místem, které si děti mohou vytvářet podle svých představ a schopností.

7. Bezpečné sociální prostředí

MŠPZ je hodnocena 94,7%, klasická MŠ 94,4%, což je hodnocení vyrovnané. Obě školy si dobře uvědomují, že kvalitní a neohrožující klima školy je podmínkou pro veškeré aktivity ve škole. Obě školy se snaží předcházet stresovým situacím. Problémové situace, které musí řešit, využívají k posilování odolnosti dětí i všech dospělých účastníků, mezi které patří zaměstnanci, rodiče a další jedinci.

8. Participativní a týmové řízení

V této zásadě/podmínce byly školy shodně vysoce hodnoceny: MŠPZ 95,7%, klasická MŠ 95,8%. Tento výsledek přičítám tomu, že ředitelka klasické MŠ ukončila v loňském roce studium školského managementu a ředitelka MŠPZ studuje tento obor třetí rokem. Obě přenášejí poznatky managementu do práce školy. Obě školy disponují plně kvalifikovanými učitelkami, které se dále vzdělávají a mohou tak participovat na vedení školy. Obě ředitelky na ně přenášejí v širší míře kompetence.

9. Partnerské vztahy s rodiči

MŠPZ je hodnocena 91,8%, klasická MŠ 89,6%. Z výsledků hodnocení je zřejmé, že získat rodiče pro dobrou spolupráci s mateřskou školou není snadné ani pro jednu školu. Učitelky by měly s rodiči více komunikovat, zjišťovat, jak si školu představují, co od ní očekávají. Jen tak mohou rodiče motivovat k větší spolupráci

a zájmu o vše, co se ve škole děje, být účastníky společných akcí a zároveň se spolupodílet na obsahu vzdělávání svých dětí.

10. Spolupráce MŠ se ZŠ

Hodnocení této zásady/podmínky je nejnižší u obou škol- MŠPZ 85%, klasická MŠ 71,9%. Přesto, že školy spolupracují s několika základními školami, které se nacházejí v blízkosti MŠ a vytvářejí s vedením škol aktivní plány spolupráce, není ze strany učitelek ZŠ zájem o bližší předávání informací o dětech, které vstupují do základní školy. Jako učitelce MŠ je mi to líto. Doufám, že tento nezájem pomine s úbytkem předškolních dětí, až ZŠ budou „bojovat“ o každé dítě.

11. Začlenění MŠ do života obce

Tato zásada/podmínka má stejné hodnocení – 90,9%. Školy mají výhodu v tom, že jejich zřizovatelem je statutární město, členěné na městské obvody. Školy se tak mohou účastnit akcí, které pořádá město i obvod. Obě tyto instituce se o práci škol zajímají, mají společný zájem připravit pro vzdělávání předškolních dětí ty nejlepší podmínky. Obě školy prošly za poslední roky rozsáhlými rekonstrukcemi, které zabezpečily dobré hygienické podmínky, zároveň vytvořily podnětné a moderní prostředí pro všechny druhy aktivit dětí v MŠ.

Lze říci, že cílů, které si dotazníkové evaluační šetření stanovilo, bylo dosaženo a je možné kladně si odpovědět na obě stanovené otázky.

Z evaluace vzdělávacích podmínek MŠPZ vyplývá, že MŠPZ vytváří vzdělávací podmínky, které stanovuje RVP PV. Z porovnání (komparace) podmínek MŠPZ a klasické MŠ je zřejmé, že MŠPZ vykázala velice dobré výsledky ve všech jedenácti porovnávaných vzdělávacích zásadách/podmínkách. Lze tedy tvrdit, že MŠPZ pracující podle Kurikula podpory zdraví v mateřské škole, může být příkladem dobře fungující, moderní, alternativní školy, která má velký význam při formování osobnosti dítěte předškolního věku.

Závěr

Předškolní vzdělávání se týká širokého okruhu lidí. Většina z nás navštěvovala mateřskou školu v minulosti, do mateřské školy jsme vyprovázeli své děti, někteří i vnoučata. Bakalářská práce se věnovala alternativnímu předškolnímu vzdělávání - programu Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole. Při každé slavnostní příležitosti si přejeme hlavně zdraví. Je tedy důležité seznamovat s ochranou zdraví, jeho rolí v životě každého jedince, již děti od útlého věku.

V první části práce jsem teoreticky vytvořila obraz dítěte předškolního věku, jeho první kroky k osamostatnění. Vstup dítěte do mateřské školy je prvním krokem do neznáma a je obdobím velkých změn jak pro dítě, tak pro celou rodinu. Mateřská škola je vzdělávací instituce, která je v ČR zakotvena legislativně, zákonnými normami. Všechny děti bez rozdílů mají možnost rozvíjet svou osobnost v předškolním zařízení. Popsala jsem dva vzdělávací programy, Rámcově-vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a alternativní program Kurikulum podpory zdraví, podle kterého vzdělávají předškolní děti školy podporující zdraví. Vymezila jsem filosofii, cíle programu, dva vzájemně se prolínající vzdělávací principy a dvanáct zásad/podmínek alternativního předškolního vzdělávání.

Evaluační dotazníkové šetření bylo provedeno ve dvou mateřských školách s odlišnými vzdělávacími programy formou komparace. Hodnocení se zaměřilo na jedenáct vzdělávacích zásad/podmínek mateřské školy podporující zdraví, které byly upraveny pro potřeby relevantní evaluace obou mateřských škol. Hodnocení výsledků komparace mne utvrdilo v přesvědčení, že mateřská škola zařazená v síti Škol podporujících zdraví, cíleně vytváří a kvalitně naplňuje všechny zásady/podmínky pro vzdělávání předškolních dětí. To, čemu se dítě v mateřské škole naučí, vytváří základy pro jeho další učení a rozvoj v budoucnu. Jsem ráda, že kvalitní předškolní vzdělávání se dostává do popředí zájmu pedagogů, rodičů, politiků i široké veřejnosti. Alternativní vzdělávací program, Kurikulum podpory zdraví, podle kterého tvoří školní vzdělávací program „Zdravé školy“, je příkladem dobré pedagogické praxe a může být inspirací pro další mateřské školy, jak zlepšit své vzdělávací podmínky a dosáhnout lepších vzdělávacích výsledků a cílů, které si stanovily. Zároveň oceňuji práci zkušených pedagogů a celého týmu školy, bez jejichž úsilí by mateřská škola podporující zdraví tak dobrých vzdělávacích výsledků nedosáhla.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Klímová Ivana

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky, Filozofická fakulta

Název bakalářské práce: Mateřská škola podporující zdraví a její význam při formování osobnosti dítěte předškolního věku.

Kindergarten Supporting Health and its Significance in the Preschool Child
Personality Formation.

Počet znaků: 108 617 (vlastní stať 83 778)

Počet stran: 54 (vlastní stať 45)

Počet titulů použité literatury: 28

Klíčová slova: alternativní vzdělávání, mateřská škola, osobnost dítěte, předškolní věk, předškolní vzdělávání, vzdělávací cíle, vzdělávací podmínky, vzdělávací program, zdravá škola.

Key words: alternative education, kindergarten, child's personality, preschool age, preschool education, educational objectives, educational conditions, educational program, school promoting health.

Krátká a výstižná charakteristika bakalářské práce

Práce se zabývá problematikou alternativního vzdělávání dětí předškolního věku. V první části je charakterizována osobnost dítěte, zakotvení předškolního vzdělávání v legislativě České republiky a vzdělávací cíle. Zaměřuje se na Rámcově vzdělávací program a Kurikulum podpory zdraví pro předškolní vzdělávání. V evaluačním šetření je zjišťována úroveň vzdělávacích podmínek a jejich porovnání v klasické mateřské škole a ve škole podporující zdraví. Výsledky evaluačního šetření na základě komparace ukazují, že mateřská škola podporující zdraví vytváří kvalitní podmínky pro rozvoj osobnosti dětí předškolního věku.

The topic of this bachelor thesis is an issue of an alternative education of preschool children. The first part describes the child's personality, the legislation of preschool education in the Czech Republic as well as the educational objectives. The thesis is focused on the Framework educational program and health promotion curriculum for preschool education. The evaluation survey of this thesis is focused on the level of educational conditions and their comparison between a standard kindergarten and a

school promoting health. The results of the evaluation survey shows that the school promoting health creates good conditions for the development of the personality of preschool children.

Použitá literatura

Odborná literatura:

- [1] BACUS, A., *Vaše dítě ve věku od 3–6 let*. Praha: Portál, 2004.
ISBN 80-7178-862-7.
- [2] BEČVÁŘOVÁ, Z., *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003.
ISBN 80-7178-537-7.
- [3] BĚLINOVÁ L. a kol., *Pedagogika předškolního věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Č. j. 12513/79-23
- [4] HAVLÍNOVÁ, M. a kol., *Zdravá mateřská škola*. Praha: Portál, 1995.
ISBN80-7178-048-0.
- [5] HAVLÍNOVÁ, M., KOPŘIVA, P., MAYER, I., VILDOVÁ, Z., a kol., *Program podpory zdraví ve škole*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-263-7.
- [6] HAVLÍNOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E., a kol., *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-383-8
- [7] HAVLÍNOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E., a kol., *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál, 2006. Rozšířené vydání, ISBN 80-7367-061-5.
- [8] KOMENSKÝ, J., A., *Informatorium školy mateřské*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964. Č. j. 47 85.
- [9] MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I., *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-999-X.
- [10] NIESEL, R., GRIEBEL, W., *Poprvé v mateřské škole*. Praha: Portál, 2005.
ISBN 80-7178-989-5.
- [11] OPRAVILOVÁ, E., *Dítě si hraje a poznává svět*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Č. 45-00-42/1.
- [12] OPRAVILOVÁ, E., *Pojetí, smysl a základní orientace předškolní výchovy*.
In. KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B., *Předškolní a primární pedagogika*.
Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- [13] OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V., *Rok v mateřské škole*. Praha: Portál,
2003. ISBN 80-7178-847-3.
- [14] PRŮCHA, J., *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- [15] PRŮCHA, J., *Alternativní školy a inovace ve vzdělání*. Praha: Portál, 2012.
ISBN 80-7178-048-0.
- [16] PRŮCHA, J., KOŤÁTKOVÁ, S., *Předškolní pedagogika*. Praha: Portál, 2013.

ISBN 978-80-262-0495-4.

[17] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

[18] SVOBODOVÁ, E., *Vzdělávání v mateřské škole: Školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

[19] SYSLOVÁ, Z., a kol., *Autoevaluace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0183-0.

[20] ŠMELOVÁ, E., *Národní vzdělávací program rozvoje vzdělávání v české republice (Bílá kniha)*. In. SVOBODOVÁ, E., *Vzdělávání v mateřské škole: Školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

[21] ŠPAŇHELOVÁ, I., *Dítě v předškolním období*. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1187-9.

[22] VRÁNA, S., *Česká mateřská škola do nového období*. Brno: Ústřední učitelské nakladatelství a knihkupectví, 1946.

Odborný časopis:

[23] HELUS, Z., *Osobnostní pojetí dítěte: Inovace pro mateřské školy*. In. *Poradce ředitelky mateřské školy*, září 2013, ročník III., č. 1, str. 34. ISSN 1804-9745.

Další zdroje:

[24] LACINOVÁ, I., PARMOVÁ, L., a kol., *INDI MŠPZ- nástroj pro autoevaluaci*. Praha: Státní zdravotní ústav, 2013.

[25] *Národní program zdraví- Dlouhodobá strategie*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 1995.

[26] RVP PV- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. Č. j. 32 405/2004-22.

[27] Ústavní zákon č. 1/1993Sb., Ústava ČR, [on-line]. Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-1>, [cit. 2013-11-22].

[28] ZAHRADNÍČKOVÁ, V., *Pravidla českého pravopisu*. Československý spisovatel, 2011. ISBN 978-80-87391-97-6.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Učitelka mateřské školy a zdraví

Tabulka č. 2: Rytmičtý řád života a dne v MŠ

Tabulka č. 3: Tělesná pohoda a volný pohyb

Tabulka č. 4: Správná výživa

Tabulka č. 5: Spontánní hra

Tabulka č. 6: Podnětné věcné prostředí

Tabulka č. 7: Bezpečné sociální prostředí

Tabulka č. 8: Participativní a týmové řízení

Tabulka č. 9: Partnerské vztahy s rodiči

Tabulka č. 10: Spolupráce MŠ a ZŠ

Tabulka č. 11: Začlenění MŠ do života obce

Přílohy

Příloha č. 1

Dotazník pro pedagogy

Vážená paní ředitelko, vážené paní učitelky,

Jmenuji se Ivana Klímová a třetím rokem studuji na Univerzitě Palackého v Olomouci. V tomto akademickém roce končím studium a tématem mé bakalářské práce je evaluace vzdělávacích podmínek mateřských škol. Prosím vás o vyplnění tohoto dotazníku, který bude podkladem pro mé šetření. Dotazník je anonymní, jednotlivé otázky jsou bodovány škálou od 1-4. Hodnocení v % nevyplňujte. Vyplněný dotazník prosím vložte do připravené schránky ve vestibulu vaší mateřské školy v termínu do 15. 1. 2014.

V případě zájmu o výsledky evaluačního šetření mě můžete kontaktovat na adrese: iva.klim@centrum.cz

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Klímová Ivana

Zásady/podmínky předškolního vzdělávání

Hodnotící škála:

Rozhodně ne	1 bod
Spíše ne	2 body
Spíše ano	3 body
Rozhodně ano	4 body

1. zásada/podmínka Učitelka mateřské školy

Kritérium: učitelka má ujasněný postoj ke zdravému životnímu stylu, který pomáhá vytvářet a naplňovat v mateřské škole.	
indikátory	hodnocení
1.1. ve svém volném čase se věnuji aktivnímu odpočinku	
1.2. vyhledávám příležitosti k vhodnému, pro mne přiměřenému pohybu	
1.3. přijímám děti takové, jaké jsou, respektuji odlišnosti	
1.4. zabývám se prevencí vyhoření	
1.5. v MŠ se chovám autenticky (mé slovní projevy jsou v souladu s činy)	
1.6. dodržuji zásady hlasové hygieny	
1.7. v MŠ vyjadřuji a pojmenovávám své pocity	
1.8. poskytuji dětem i rodičům dobrý vzor k napodobování	
1.9. spoluvytvářím tradice a rituály třídy i mateřské školy	
1.10. cíleně se vzdělávám	
1.11. přijímám osobní odpovědnost za naplňování programu mateřské školy	
1.12. komunikuji vstřícně a partnersky	
Hodnocení kritéria v %	

2. zásada/podmínka Rytmický řád života a dne v MŠ

Kritérium: MŠ stanovuje a dodržuje rámcová pravidla, která umožňují pružné rozhodování a uspokojování individuálních potřeb všech zúčastněných v MŠ.	
indikátory	hodnocení
2.1. v MŠ umožňujeme dětem adaptovat se na prostředí spolu s blízkým člověkem	
2.2. umožňujeme přivádět a odvádět děti do MŠ dle potřeby rodiny	
2.3. dodržujeme přiměřené rozmezí mezi jídly- maximálně tříhodinové	
2.4. umožňujeme dětem odejít na WC, kdykoli potřebují	
2.5. denně trávíme s dětmi nejméně 2 hodiny, i více	
2.6. MŠ umožňuje nastavená organizace dne přizpůsobovat se aktuálnímu dění	
2.7. provozní obtíže řešíme tak, aby to nebylo na úkor dětí (přesouvání, spojování)	
2.8. poskytujeme dětem dostatek času pro spontánní činnosti	
2.9. upozorňujeme děti včas, že bude třeba činnost dokončit	
2.10. organizujeme činnosti dětí tak, aby na sebe bez prostojů plynule navazovaly	
2.11. kombinujeme nabídku klidných a pohybových aktivit	
2.12. vytváříme podmínky k odpočinku dětí v průběhu dne (tichý kout s podložkou)	
2.13. umožňujeme dětem spát a odpočívat po obědě tak dlouho, jak potřebují	
2.14. dětem s menší potřebou spánku nabízíme jinou činnost	
2.15. nadstandardní aktivity organizujeme v rámci vzdělávací nabídky	
2.16. tyto aktivity jsou v náplni práce učitele/učitelky	
Hodnocení kritéria v %	

3. zásada/podmínka Tělesná pohoda a volný pohyb

Kritérium: MŠ zabezpečuje dětem dostatek spontánního pohybu. Nabízí jim pohyb řízený, a tím podporuje jejich celkovou tělesnou a duševní pohodu.	
indikátory	hodnocení
3.1. omezujeme sezení dětí u stolečků na nejmenší možnou míru	
3.2. třídy MŠ jsou vybaveny volně přístupným náradím a náčiním pro pohyb	
3.3. umožňujeme dětem bezpečný pohyb v prostorách celé MŠ	
3.4. motivujeme děti k pohybu	
3.5. promyšleně a cílevědomě cvičení pro zdravý tělesný vývoj dětí	
3.6. zajišťujeme správné mikroklima (svícení, teplota, větrání)	
3.7. otužujeme děti vzduchem, vodou, sluncem	
3.8. vedeme děti ke správné péči o zuby	
3.9. vedeme děti k oblékání, které je přiměřené počasí a činností	
3.10. podporujeme zdatnost dětí delšími procházkami do přírody	
3.11. vyhledáváme přírodní prostředí k různorodému spontánnímu pohybu dětí	
3.12. zařazujeme pohybové hry a činnosti i při pohybu venku	
3.13. nabízíme dětem další aktivity (např. plavecký, lyžařský výcvik, jóga)	
Hodnocení kritéria v %	

4. zásada/podmínka Správná výživa

Kritérium: MŠ zajišťuje pestrou a vyváženou stravu.	
indikátory	hodnocení
4.1. MŠ zjišťuje stravovací návyky dítěte/rodiny	
4.2. umožňujeme individuální stravování dětí indikované lékařem	
4.3. jídelníček je sestaven s přihlédnutím k racionální výživě	
4.4. podáváme dětem ovoce, syrovou zeleninu	
4.5. v MŠ jídlo podáváme tak, aby vzbuzovalo chuť k jídlu	
4.6. sledujeme skladbu jídelníčku, vyhodnocujeme spotřební koš	
4.7. umožňujeme dětem obsluhovat se samostatně (nalévání, krájení)	
4.8. umožňujeme dětem určit si velikost porce	
4.9. pitný režim je zajištěn po celý den	
4.10. děti mohou svačit postupně v rozmezí půl hodiny	
4.11. respektujeme pomalejší tempo dětí při jídle	
4.12. nabízíme a motivujeme k ochutnání méně oblíbeného jídla	
4.13. připravujeme s dětmi pokrmy při dodržení hygienických zásad	
Hodnocení kritéria v %	

5.zásada/podmínka Spontánní hra

kritérium: MŠ vytváří prostor, čas a prostředky pro spontánní hru jako hlavní a seberozející činnost vycházející z přirozených potřeb a zájmů dítěte.	
indikátory	hodnocení
5.1. v MŠ umísťujeme hračky, knihy a pomůcky v otevřených policích	
5.2. vytváříme ve třídě ohraničené herní kouty	
5.3. umožňujeme dětem spontánně si hrát a nabízíme i řízené činnosti	
5.4. přizpůsobujeme vybavení třídy potřebám a zájmům dětí	
5.5. nabízíme hračky a pomůcky pro všechny typy her (námětové, pohybové, experimentální)	
5.6. umožňujeme dětem brát si hračky a pomůcky samy	
5.7. umožňujeme dětem hrát si s různým materiálem (písek, voda, látky, dřevo...)	
5.8. máme vymezené místo, kde si děti výtvořiny vystavují	
5.9. necháváme dětem dostatek času na hru (mohou ji nechat rozehranou, dokončí později)	
5.10. požadujeme, aby si děti po ukončení hry po sobě uklidily	
5.11. umožňujeme dětem spolupodílet se na vytváření herních koutů	
5.12. máme s dětmi domluvená herní pravidla (počet dětí v koutu, ukončení hry...)	
Hodnocení kritéria v %	

6. zásada/podmínka Podnětné a věcné prostředí

Kritérium: MŠ vytváří funkční, vkusné, podnětné a hygienicky nezávadné prostředí pro pohodu všech.	
indikátory	hodnocení
6.1. vybavení tříd hračkami a pomůckami odpovídá věkovému uspořádání dětí	
6.2. výzdoba je vkusná, odpovídá chápání dětí předškolního věku	
6.3. děti se podílejí výtvarně na výzdobě školy, třídy	
6.4. děti se podílejí na přípravě a úklidu pracovního místa	
6.5. umožňujeme dětem podílet se na přípravě stolování (volné příbory, talíře a další)	
6.6. děti mají k dispozici počítač	
6.7. členění a vybavení třídy umožňuje různorodé aktivity	
6.8. eliminujeme výskyt jedovatých, alergizujících rostlin v MŠ i okolí	
6.9. věcné podmínky umožňují integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	
6.10. udržujeme čisté a hygienicky nezávadné prostředí	
Hodnocení kritéria v %	

7. zásada/podmínka Bezpečné sociální prostředí

Kritérium: MŠ vytváří bezpečné sociální klima na základě vzájemné důvěry, úcty, empatie a solidarity mezi všemi skupinami, které tvoří její společenství.	
indikátory	hodnocení
7.1. vytváříme pravidla soužití spolu s dětmi (chování, bezpečnost, hygiena)	
7.2. dbáme na dodržování pravidel soužití (důvěra, naslouchání)	
7.3. při porušení pravidel hledáme společně vhodné řešení	
7.4. necháváme dětem pocítit následky porušení pravidel	
7.5. v MŠ je příznivá atmosféra – komunikace, důvěra	
7.6. prožíváme uspokojení z práce a dobrého výsledku	
7.7. dodržujeme rovný přístup ke všem	
7.8. předcházíme nadměrné psychické zátěži, stresu	
7.9. zabýváme se prevencí šikany	
7.10. dítě oslovujeme křestním jménem, v podobě jak je zvyklé	
7.11. chováme se přirozeně, bez obav	
7.12. poskytujeme věcnou zpětnou vazbu	
7.13. máme všichni možnost vyjádřit svůj názor, své pocity	
7.14. sledujeme cíleně vztahy mezi dětmi	
7.15. dodržujeme dohodnutou organizaci práce	
7.16. preferujeme aktivity rozvíjející spolupráci	
Hodnocení kritéria v %	

8. zásada/podmínka Participativní a týmové řízení

Kritérium: MŠ uplatňuje řízení založené na vedení lidí, spoluúčasti, spoluzodpovědnosti a spolupráci všech zúčastněných.	
indikátory	hodnocení
8.1. MŠ poskytuje pravdivé a potřebné informace – informační systém	
8.2. ředitelka vytváří vhodné podmínky pro práci zaměstnanců	
8.3. vnáší do práce školy odbornost, iniciativu, týmovou spolupráci	
8.4. zapojuje spolupracovníky do tvorby koncepcí školy	
8.5. deleguje na spolupracovníky kompetence	
8.6. podporuje otevřenou a obousměrnou komunikaci	
8.7. vyhýbá se manipulativnímu chování vůči ostatním	
8.8. problémy řeší neodkladně, poskytuje pomoc	
8.9. vytváří podmínky pro další vzdělávání zaměstnanců	
8.10. změny zavádí po konzultacích s ostatními, se souhlasem většiny	
8.11. spolu s ostatními organizuje akce, rozvíjí tradice školy	
8.12. pravidelně kontroluje plnění úkolů, s výsledky seznamuje	
8.13. pravidelně vyhodnocuje činnost školy, vzdělávací výsledky	
8.14. zjištění využívá ke zvyšování kvality školy, rozvoji školy	

8.15. je spravedlivá v hodnocení lidí, oceňování výsledků práce	
8.16. respektuje názory, schopnosti svých spolupracovníků	
Hodnocení kritéria v %	

9. zásada/podmínka Partnerské vztahy s rodiči

Kritérium: MŠ a rodina se vzájemně ovlivňují na základě tolerance, respektu, partnerství a otevřenosti.	
indikátory	hodnocení
9.1. škola nabízí novým dětem a rodičům adaptační program	
9.2. umožňuje pobývat rodičům s dětmi ve třídě při adaptaci	
9.3. MŠ zjišťuje od rodičů informace o dítěti (dotazník, konzultace)	
9.4. MŠ zjišťuje požadavky rodičů (dotazník, konzultace)	
9.5. poskytuje rodičům informace o vzdělávání a výchově	
9.6. využívá odbornosti rodičů pro obohacení práce v MŠ (exkurse)	
9.7. zapojuje rodiče do tvorby dokumentů MŠ	
9.8. poskytuje rodičům poradenství o výchově a př. vzdělávání	
9.9. problémy řeší s rodiči individuálně, hledají vhodné řešení	
9.10. MŠ poskytuje kontakty na odborná pracoviště (PPP, logopedie)	
9.11. MŠ zveřejňuje dokumenty školy (ŠVP, řády, projekty)	
9.12. MŠ získává od rodičů zpětnou vazbu (dotazníky, ankety)	
9.13. pořádáme akce pro rodiče (tvoření, besídky, oslavy)	
9.14. o dění MŠ informujeme na webových stránkách školy	
9.15. s rodiči komunikujeme jako s rovnými partnery a klienty	
Hodnocení kritéria v %	

10. zásada/ podmínka Spolupráce MŠ se ZŠ

Kritérium: MŠ aktivní spoluprací se ZŠ zajišťuje nestresující a plynulý vstup dítěte předškolního věku do ZŠ.	
indikátory	hodnocení
10.1. MŠ má se ZŠ dohodnutý způsob spolupráce	
10.2. učitelky znají prostředí ZŠ, navštěvují ji	
10.3. ZŠ s dětmi pravidelně navštěvujeme, seznamujeme se s prostředím	
10.4. připravujeme společné akce se žáky ZŠ (divadlo, besídky)	
10.5. informujeme rodiče o ZŠ v okolí MŠ (letáky, přednášky)	
10.6. rodičům zajišťujeme besedy s učiteli ZŠ (v ZŠ, nebo v MŠ)	
10.7. učitelky MŠ konzultují s učitelkami ZŠ přechod dětí do ZŠ	
10.8. máme možnost využívat prostory ZŠ (tělocvična, dílny, hřiště)	
Hodnocení kritéria v %	

11. zásada/podmínka Začlenění mateřské školy do života obce

Kritérium: MŠ se aktivně podílí na životě a rozvoji obce. Obohacuje její kulturně duchovní život.	
indikátory	hodnocení
11.1. MŠ se zúčastní slavností v obci	
11.2. život obce obohacujeme společnými aktivitami s rodiči, občany	
11.3. jezdíme s dětmi na výlety do blízkého okolí	
11.4. děti chodí na exkurse (policie, hasiči, nemocnice)	
11.5. čteme dětem místní pověsti	
11.6. podílíme se zvelebování okolí MŠ	
11.7. informujeme okolí o dění v MŠ (web, informační tabule, časopis)	
11.8. spolupracujeme s různými subjekty a organizacemi v obci	
11.9. zasíláme zřizovateli dokumentaci o škole	
11.10. získáváme podporu od zřizovatele na zlepšení podmínek školy	
Hodnocení kritéria v %	

V Pardubicích 1. 1. 2014

Děkuji za vyplnění a odevzdání dotazníku
Klímová Ivana

Příloha č. 2

Dotazník pro rodiče dětí mateřských škol

Vážení rodiče

jmenuji se Ivana Klímová a třetím rokem studuji na Univerzitě Palackého v Olomouci. V tomto akademickém roce končím studium a tématem mé bakalářské práce je evaluační šetření vzdělávacích podmínek mateřských škol. Prosím vás o vyplnění tohoto dotazníku, který bude podkladem pro mé šetření. Dotazník je anonymní, jednotlivé otázky jsou bodovány škálou od 1-4. Hodnocení v % prosím nevyplňujte. Vyplněný dotazník prosím vložte do připravené schránky ve vestibulu vaší mateřské školy v termínu do 15. 1. 2014.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Klímová Ivana

Zásada/podmínka předškolního vzdělávání

Hodnotící škála:

Rozhodně ne	1 bod
Spíše ne	2 body
Spíše ano	3 body
Rozhodně ano	4 body

Partnerské vztahy s rodiči

Kritérium: MŠ a rodina se vzájemně ovlivňují na základě tolerance, respektu, partnerství a otevřenosti.	
indikátory	hodnocení
9.1. škola nabízí novým dětem a rodičům adaptační program	
9.2. umožňuje pobývat rodičům s dětmi ve třídě při adaptaci	
9.3. MŠ zjišťuje od rodičů informace o dítěti (dotazník, konzultace)	
9.4. MŠ zjišťuje požadavky rodičů (dotazník, konzultace)	
9.5. poskytuje rodičům informace o vzdělávání a výchově	
9.6. využívá odbornosti rodičů pro obohacení práce v MŠ (exkurse)	
9.7. zapojuje rodiče do tvorby dokumentů MŠ	
9.8. poskytuje rodičům poradenství o výchově a př. vzdělávání	

9.9. problémy řeší s rodiči individuálně, hledají vhodné řešení	
9.10. MŠ poskytuje kontakty na odborná pracoviště (PPP, logopedie)	
9.11. MŠ zveřejňuje dokumenty školy (ŠVP, řády, projekty)	
9.12. MŠ získává od rodičů zpětnou vazbu (dotazníky, ankety)	
9.13. pořádáme akce pro rodiče (tvoření, besídky, oslavy)	
9.14. o dění MŠ informujeme na webových stránkách školy	
9.15. s rodiči komunikujeme jako s rovnými partnery a klienty	
Hodnocení kritéria v %	

V Pardubicích 1. 1. 2014

Děkuji za vyplnění a odevzdání dotazníku
Klímová Ivana